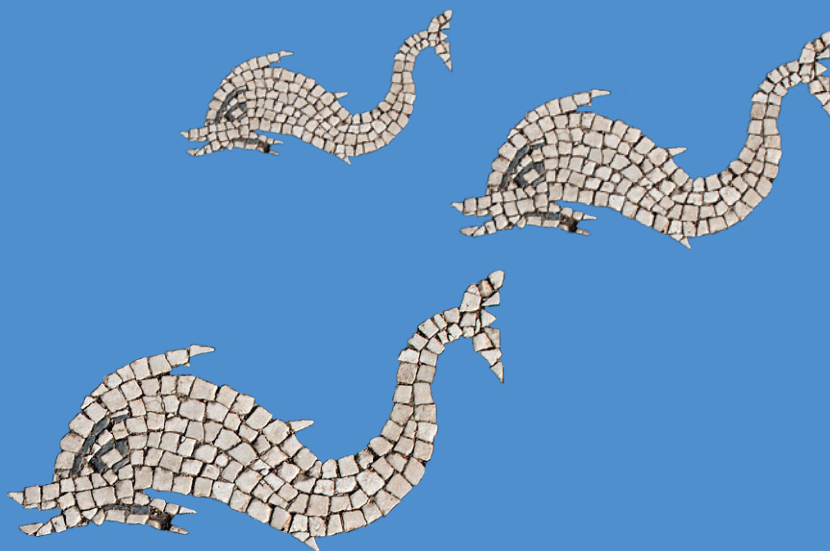
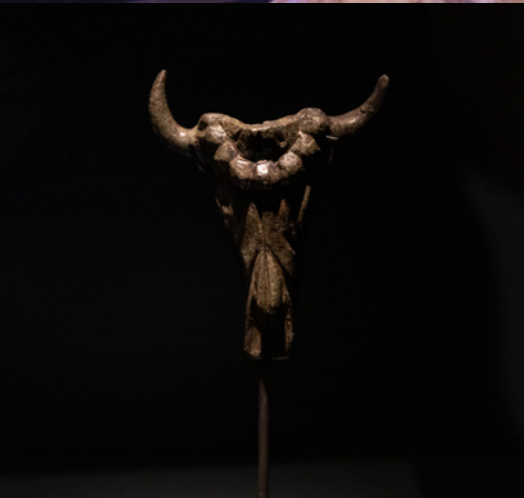

mac

Museu
d'Arqueologia
de Catalunya

Memòria **2023**

mot

del director

Jusèp Boya i Busquet

Un any més, el MAC-Museu d'Arqueologia de Catalunya presenta i posa a l'abast de totes les persones interessades la memòria anual d'activitats del centre en un exercici de rendició de comptes i de transparència que, com a institució pública, constitueix una obligació i, alhora, una voluntat i un compromís, que el Museu assumeix i implementa amb la màxima satisfacció.

Més enllà de la descripció detallada de les activitats realitzades durant l'any pel conjunt d'unitats i centres que constitueixen el MAC i, alhora, dels recursos emprats per implementar-les, el document també permet copsar els paràmetres i les orientacions, d'ordre museístic i estratègic, a partir dels quals s'ha dissenyat i executat el pla de treball. No debades, el Museu disposa des de l'any 2021 d'un pla estratègic quinquennal d'actuació, l'anomenada Estratègia MAC 2025, que guia i inspira tota la vida i l'activitat de la institució.

Així, un any més, el MAC ha desenvolupat el seu treball a l'entorn dels set grans objectius estratègics que estableix aquest pla i que abasten tant el conjunt de centres i seccions que estructuren el Museu (cal no oblidar que és un centre polinuclear, amb diverses seus arreu del país), com els diversos àmbits o parcel·les específics en què desenvolupa la seva activitat, des de la recerca arqueològica i la gestió de les col·leccions fins als programes públics i la comunicació, passant també per les exposicions i per l'administració i gestió de les infraestructures.

Certament, els àmbits prioritzats i els ritmes d'inversió i de treball no són sempre els mateixos: la tipologia dels projectes i, en especial, els recursos tècnics, econòmics i humans disponibles modulen els objectius i els calendaris d'implementació dels mateixos, cosa que contribueix a dissenyar un paisatge anual d'activitats i resultats que, sovint, es caracteritza per la seva diversitat.

En aquest sentit, la lectura del document permet copsar que, més enllà dels programes recurrents d'acció cultural i educativa, essencials en un museu amb pregonera vocació social com és el MAC i que, en conseqüència, constitueixen un pal de paller de la seva proposta anual, l'activitat i els recursos del Museu durant el 2023 s'han concentrat en tres àmbits preferents.

En primer lloc, com un corredor de fons, el Museu ha dedicat una part important dels seus recursos al disseny, producció i muntatge de dues futures exposicions estables o de llarga durada, que s'inauguraran el 2024. Ens referim concretament a l'exposició "Imperium. Històries romanes", dedicada a una nova presentació estable de les col·leccions romanes de la seu del Museu a Barcelona, i a la mostra "Empúries, port de cultures", dedicada a presentar una síntesi de l'evolució històrica del jaciment de la seu emporitana de la institució. Cal assenyalar que una part important d'aquest treball preparatori ha incidit en l'àmbit de les col·leccions potencialment exposables, que han estat objecte d'un

acurat treball de documentació, de condicionament i, fins i tot, de restauració.

En segon lloc, el MAC ha prioritzat també un seguit de treballs i projectes d'adequació i condicionament dels seus edificis, infraestructures i serveis, que, tot i els recursos necessaris per fer-hi front, no podien ajornar-se més. Ens referim, d'un banda, a la finalització dels treballs de restauració de les cobertes de la seu del Museu a Barcelona i, de l'altra, a la preparació dels projectes executius de condicionament arquitectònic i d'accessibilitat universal de les seus del Museu a Girona, a l'antic monestir de Sant Pere de Galligants i a Olèrdola, la implementació dels quals es preveu que serà possible a partir de finals del 2024.

Finalment, el MAC ha fet també un esforç especial per desenvolupar la seva estratègia i projectes d'internacionalització, que preparava des de feia més de dos anys. Dins d'aquest eix d'activitat, pel seu impacte en el ritme de treball de la institució i, especialment, per l'increment de la projecció internacional de la seva imatge que han comportat, cal fer especial esment de tres projectes.

El primer ha estat la presentació a l'Antikenmuseum Basel a Basel (Suïssa) de l'exposició "Ibers", organitzada conjuntament amb aquest important museu arqueològic suís, que va obrir les seves portes al públic el passat mes de novembre i que es pot visitar fins al mes de juny de 2024. Amb quasi 800 m² de superfície, aquesta mostra ha incorporat la major part dels continguts i objectes que formaren part de l'exposició "L'enigma iber: arqueologia d'una civilització", presentada a la seu del MAC a Barcelona durant el 2021. D'aquesta manera, el públic suís i europeu han pogut descobrir i aprofundir en el coneixement d'una de les civilitzacions més desconegudes de l'edat del ferro a Europa, que, des de feia més de vint-i-cinc anys, no s'havia presentat en cap museu de fora de l'Estat espanyol.

El segon correspon a la presència del MAC, amb un estand propi, a la "Borsa internazionale di Turismo archeologico" de Paestum (Itàlia), una de les trobades internacionals més importants d'aquest sector.

El darrer és la participació del CASC-Centre

d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya, unitat de recerca especialitzada que forma part del Museu, en dos importants projectes de recerca europeus dins l'àmbit de l'arqueologia subaquàtica, amb participació de prestigiosos centres de recerca i universitats de diversos països: el Projecte europeu Horizon intitulat "Effects of Climate Change and Natural Hazards on Cultural Heritage and Remediation", que té com a objectiu la conservació dels derelictes històrics de metall, i el projecte "WOODPLAKE, Archaeological Wooden Pile-Dwelling in Mediterranean European Lakes: Strategies for their Exploitation, Monitoring and Conservation".

Certament, tota aquesta activitat, amb el sobreesforç que suposa l'obertura de nous camps i espais de treball, no hauria estat possible sense la pregona implicació i entusiasme de tot l'equip tècnic de la institució. I més en un any en què s'han produït nombroses baixes i altes laborals, per mor de jubilacions i canvis de destinació d'alguns membres de l'equip, que han determinat la convocatòria i resolució de diversos concursos de provisió de llocs de treball, tant a nivell tècnic com administratiu i d'atenció al públic. No s'ha d'oblidar mai que l'ànima d'una institució ve conformada sobretot per les persones que hi treballen!

Per la seva part, els públics del Museu han continuat receptius a les seves propostes i han continuat gaudint de l'ampla oferta de propostes expositives i activitats que el MAC ofereix. Així, el 2023 el Museu ha comptabilitzat la xifra de 244.591 visitants i ha experimentat, doncs, un lleuger augment global en relació amb els anys anteriors. A aquesta xifra, cal sumar-hi també els 58.122 usuaris regulars de les seves xarxes socials.

I tant com el nombre, l'alt índex de satisfacció en la visita que les enquestes fetes avalen suposa també un motiu de satisfacció per a l'equip del Museu i un estímul per continuar treballant en la direcció encetada i amb la visió que la inspira: la d'esdevenir un museu de referència nacional i internacional, símbol de l'aposta de Catalunya per la innovació i la creativitat, obert, inclusiu, transparent i sostenible, on l'arqueologia explica, qüestiona, sorpren i emociona!

índex

Panorama general del Museu

| **6**

Projectes més rellevants

| **11**

Objectiu estratègic 1

Un museu obert, popular
i atent als interessos
i necessitats dels seus
públics

| **12**

Objectiu estratègic 2

Un museu segur,
confortable i
universalment accessible

| **33**

Objectiu estratègic 3

Un museu innovador,
atractiu i inspirador

| **39**

Objectiu estratègic 4

Un museu inclusiu
i socialment responsable

| **43**

Objectiu estratègic 5

Un museu que coopera
i es projecta arreu
de Catalunya i del món

| **50**

Objectiu estratègic 6

Un museu que contribueix
decisivament al coneixement,
conservació
i difusió del patrimoni
arqueològic català

| **58**

Objectiu estratègic 7

Un museu més eficient,
transparent i sostenible

| **73**

Marc economicofinancer Quadre resum

| **75**

panorama

general del Museu

Missió

El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) va ser creat per la Llei de museus de 1990, amb la categoria de museu nacional. D'acord amb la seva llei fundacional, el Museu té com a missió "mostrar permanentment els vestigis arqueològics que il·lustren l'evolució de Catalunya i el seu entorn durant la prehistòria i la història antiga".

Mandat

El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) és una institució permanent sense finalitat de lucre que, d'acord amb el sentit de la Llei de museus que l'ha creat i en coherència amb la pròpia identitat històrica, conserva i gestiona un patrimoni destinat a la fruïció universal. Per tant, el Museu:

- a) Realitza un servei públic.
- b) Conserva, cataloga, exposa i adquireix béns culturals, també amb finalitats d'educació i estudi.
- c) Orienta la seva activitat a mostrar una visió global de Catalunya en l'àmbit cultural que li és propi i amb vocació d'estendre el seu servei a tot el país.

Funcions

En relació amb la seva missió i mandat, i en coherència amb la seva identitat, el Museu desenvolupa les funcions següents:

- a)** Té cura de l'inventari, catalogació, ordenació i gestió de les seves col·leccions.
- b)** Produeix, implementa, conserva i posa a disposició del públic la documentació sobre els béns i les intervencions de conservació, els moviments de les obres, els ordenaments històrics i qualsevol altre actiu dels béns que se li han confiat.

c) Promou la investigació i l'estudi, i activa col·laboracions amb universitats, instituts de recerca i museus d'arreu de Catalunya i del món.

d) Adopta totes les mesures adequades per garantir la preservació del patrimoni i la seguretat dels béns i de les persones que treballen o entren al Museu.

e) Ajuda a difondre i implementar l'ús públic dels béns que li han estat encomanats i els coneixements que s'hi relacionen, preparant eines de comunicació, articulades tenint en compte la pluralitat i la diferent tipologia de visitants; desenvolupa projectes educatius per a estudiants i altres categories de públic, i proposa activitats populars, lúdiques i educatives.

f) Organitza exposicions temporals, reunions, seminaris i conferències, i contribueix a la seva organització.

g) Promou iniciatives per fomentar la participació dels ciutadans en les seves activitats i en la difusió del coneixement de la institució i els seus actius a un públic cada cop més ampli.

Estructura institucional i col·leccions

El Museu integra actualment dos equipaments museístics d'arrel centenària i tres grans jaciments arqueològics museïtzats: el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Barcelona, seu central de la institució; el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona; la ciutat grecoromana d'Empúries, a l'Escala; la ciutat ibèrica d'Ullastret amb el poblat ibèric de Castell (Palamós), i el castell i conjunt arqueològic d'Olèrdola. A més, el Museu gestiona també el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC), amb seu a Girona, i els Dipòsits Nacionals d'Arqueologia, ubicats a Cervera.

En el seu conjunt, a més dels importants jaciments abans mencionats, el Museu conserva i exposa també la col·lecció arqueològica més important de Catalunya, així com un important fons bibliogràfic, documental i fotogràfic d'interès arqueològic, museístic i patrimonial.

Història i identitat

El Museu d'Arqueologia de Catalunya és fruit de la unió administrativa de dues institucions museístiques i tres grans jaciments museïtzats, gestada l'any 1990, amb la promulgació de la Llei de museus de Catalunya.

Tanmateix, la nova institució hereta i recull el projecte museístic i les col·leccions del Museu d'Arqueologia de Catalunya, creat a Barcelona l'any 1932 per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, a partir de la unificació de les col·leccions procedents de l'antic Museu Provincial d'Antiguitats (1879-1932) i del Museu d'Art i Arqueologia de Barcelona (1915-1932), hereus també, al seu torn, d'experiències museístiques anteriors.

Convertit en Museu Arqueològic de Barcelona l'any 1939 pel franquisme, el Museu fou gestionat per la Diputació de Barcelona fins a l'any 1996, en què la seva gestió, a conseqüència de l'esmentada Llei de museus de 1990, fou transferida a la Generalitat, amb la qual cosa recuperà el nom d'abans de la Guerra Civil i, alhora, tornà a assumir funcions d'abast nacional.

Governança

Amb la creació de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, l'any 2014, el Museu ha quedat integrat dins aquesta nova empresa pública adscrita al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, tot mantenint la seva autonomia funcional i de projecte, i sense perdre la seva categoria i les funcions de museu nacional que li atorga la Llei de museus de Catalunya.

El Consell d'Administració i la direcció de l'esmentada agència, així com la direcció del Museu són els òrgans que actualment configuren i condueixen la governança del Museu, a l'espera que se'n pugui constituir el Consell Rector, previst en la normativa legal vigent.

Visió i objectius estratègics

Des de principis de l'any 2019, l'activitat institucional s'emmarca en les directrius i línies d'actuació –i hi respon– que estableix l'esborrany de pla estratègic del Museu, l'anomenada Estratègia MAC 2025, formalment aprovada pel Consell Rector del Museu. Aquest document defineix i proposa una nova visió per a la institució, la d'esdevenir **“un museu de referència nacional i internacional, símbol de l'aposta de Catalunya per la innovació i la creativitat, obert, inclusiu, transparent i sostenible, on l'arqueologia explica, qüestiona, sorpren i emociona”**.

D'altra banda, l'esmentada Estratègia MAC 2025 també explicita els valors que el Museu considera constitutius de la seva identitat i del seu projecte de futur: inclusivitat, accessibilitat, humanisme, esperit de cooperació, rigor acadèmic i professional, aposta per la innovació i la creativitat, transparència i eficiència.

Sobre la base d'aquesta visió i d'aquests principis i visions inspiradors, el Museu construeix i desenvolupa la seva activitat en funció de set grans objectius estratègics:

- **Objectiu estratègic 1.** Un museu obert, popular i amatent als interessos i necessitats dels seus públics
- **Objectiu estratègic 2.** Un museu segur, confortable i universalment accessible
- **Objectiu estratègic 3.** Un museu innovador, atractiu i inspirador
- **Objectiu estratègic 4.** Un museu inclusiu i socialment responsable
- **Objectiu estratègic 5.** Un museu que coopera i es projecta arreu de Catalunya i del món
- **Objectiu estratègic 6.** Un museu que contribueix decisivament al coneixement, conservació i difusió del patrimoni arqueològic català
- **Objectiu estratègic 7.** Un museu més eficient, transparent i sostenible

El MAC en xifres

El segon museu d'arqueologia més antic de Catalunya

Museu de Sant Pere de Galligants, a Girona	1845
Museu d'Arqueologia de Catalunya, a Barcelona	1932

Dos edificis monumentals

Palau de les Arts Gràfiques, a Barcelona	1927
Museu de Sant Pere de Galligants, a Girona	s. XII

Tres jaciments BCIN

Ciutat grega i romana d'Empúries	4165MH / 2027-ZA
Conjunt monumental d'Olèrdola	1123MH / 2058-ZA
Ciutat ibèrica d'Ullastret + Poblament ibèric de Castell*	2014-ZA 2005-ZA

*declaració BCIN

Dos centres de recerca

Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya i Centre Iberia Graeca

Un museu extens

Metres quadrats d'àrees expositives	9.716
Metres quadrats de reserves	5.788
Metres quadrats de jaciments a l'aire lliure	27,9 Ha d'Empúries 26 Ha Olèrdola 54 Ha Ullastret*
Objectes arqueològics	160.000

*A Ullastret s'han sumat les 37,5 Ha de Castell de Palamós

El MAC en xifres

El museu com a font de coneixement

Laboratoris de conservació-restauració

3

Biblioteca especialitzada

+30.000

llibres i revistes

Arxiu fotogràfic

+80.000

fotografies

Projectes quadriennals de recerca en curs

11

7

liderats pel Museu

Grans itineraris patrimonials impulsats pel Museu

2

Ruta de l'Art Rupestre
Ruta dels Ibers

Xarxes internacionals de museus

3

Iron Age Europa
Ruta dels Fenicis
European Exhibition Network

Xarxes de museus coordinades pel MAC

2

Xarxa de Museus i Jaciments
d'Arqueologia de Catalunya
(Arqueoxarxa)
Servei d'Atenció als Museus
- Girona

Personal adscrit al Museu que treballa cada dia per fer el Museu
més acollidor, més comprensible i més eficient

78

persones

41 dones
37 homes

projectes

rellevants del 2023

Un museu obert, popular i atent
als interessos i necessitats dels seus
públics

Objectiu estratègic

1

L'any 2023 s'ha assolit la xifra de 244.591 visitants, que ens continua consolidant com el segon museu nacional més visitat i el museu d'arqueologia més visitat a Catalunya.

S'ha incrementat la nostra visibilitat a les xarxes socials i s'ha iniciat el projecte d'incorporació del MAC a Tic Toc per millorar i incrementar la nostra participació en una plataforma orientada en gran mesura a persones més joves.

Pel que fa a la comunicació, destaca la singular repercussió mundial que han tingut les activitats nudistes vinculades a l'exposició dels "Bronzes de Riace"; més de cinc agències de comunicació han fet que la notícia tingués ressò mundial.

1.1. L'acció educativa

Al llarg de l'any, 55.612 alumnes majoritàriament d'ESO i d'educació primària, han visitat les diferents seus del MAC. Aquesta xifra representa un increment en relació amb les dades del 2022 en totes les seus, llevat de Barcelona, que ha experimentat una disminució del 6,16 % a conseqüència del tancament parcial per obres del Museu.

Una de les claus d'actuació del MAC és la participació en projectes i programes d'àmbit territorial amb altres entitats educatives i del sector cultural. La taula següent recull els projectes més significatius en què han participat les diferents seus del Museu.

Al mes de juliol s'han enviat les enquestes de satisfacció als docents que han visitat el Museu durant el curs. El retorn general ha estat molt positiu; s'hi destaca el vessant pràctic i dinàmic de les activitats, i el fet que la visita ajuda a complementar el projecte treballat a l'aula. D'altra banda, durant l'any 2023 s'ha treballat en un model d'enquesta unitari de valoració per a totes les seus del MAC, que s'aplicarà el curs

2024-2025. Com a resposta a les aportacions de les enquestes de valoració, s'ha engegat, amb el suport de Graó Educació, el projecte de renovació dels recursos pedagògics que el Museu ofereix a les escoles visitants per adaptar-los a les noves metodologies, els resultats del qual es podran veure el curs vinent.

Cal afegir que la Comissió d'Educació del MAC treballa en el Projecte educatiu virtual de la web del MAC, una web educativa que ha de funcionar com a guia didàctica i que estarà disponible el curs 2024-2025.

En aquesta mateixa línia, sobresurt també la realització de dos programes d'assessorament destinats a la millora dels programes adreçats a la gent gran i dels programes educatius, que s'han dut a terme amb el suport del Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya.

Seu	Projecte	Entitats promotores
Barcelona	Gresol Cultural	Entitats i centres del barri del Poble-sec
Barcelona	Programa Magnet. "La vida al mar, una oportunitat per continuar descobrint"	Escola Tanit i l'Institut de Ciències del Mar
Empúries	Visites i activitats per als alumnes de primària del municipi	Ajuntament de l'Escala
Empúries	X Trobada d'alumnes de llatí de 4t d'ESO de les comarques de Girona	Departament de Cultura
Girona	Culturaesportitza't	Càtedra d'Esport i Educació Física de la UdG, Ajuntament i instituts de Banyoles
Girona	Grup de Treball Pla de Zona "Monestir benedictins"	
Empúries i Girona	Projecte #30xATU	Xarxa de Museus de Girona i Coordinadora d'ONGs Solidàries
Centre Iberia Graeca	Concurs de Cultura Clàssica Odissea. "L'aigua a Grècia i Roma"	APLEC
CASC	Visites al laboratori i instal·lacions a alumnes dels instituts Trinitat Nova de Barcelona, Narcís Xifra de Girona, escola Tanit de Santa Coloma de Gramenet i de la Universitat de Girona	

1.1. L'acció educativa

Visita educativa a Ullastret

Millors en l'oferta educativa

La seu de Barcelona ha renovat el servei de reserva i gestió de les activitats educatives, que ha estat adjudicat a l'empresa LAVOLA. La nova contractació preveu la gestió completa de les activitats culturals i educatives i el desenvolupament del nou programa de cocreació educativa Atena, en el marc del MACeducat.

Així mateix, el MAC a Empúries ha licitat la concessió del servei d'oferta educativa, visites i activitats, i de gestió d'agenda de visites concertades per a diferents públics.

Destaca també la tasca feta en aquesta mateixa seu de renovació de materials del Taller d'arqueologia, amb l'ajut de la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona, i l'elaboració d'una nova activitat, adreçada a alumnes d'ESO, cicles i batxillerat, en forma de joc de taula vinculat al món i la cultura gregues, que s'oferirà el curs 2024-2025.

La seu gironina ha preparat l'activitat "El laboratori d'Arqueologia" i el recurs educatiu audiovisual "Què és un estrat?"; paral·lelament, ha iniciat l'anàlisi valorativa de les activitats ofertes en els cursos 2022-2023 i 2023-2024.

Per la seva banda, el MAC Ullastret ha desenvolupat un recurs educatiu, emmarcat en el projecte Erasmus+, de conscienciació contra l'espoli arqueològic i patrimonial, que inclou un vídeo realitzat en col·laboració amb el CASC.

1.2. L'acció cultural

Actors de la visita teatralitzada a Ullastret

Sortida de sol a Empúries en el marc de la visita teatralitzada

El MAC aposta per la diversificació de propostes en la seva acció cultural, amb una programació que inclou visites guiades, tallers i activitats experiència, esdeveniments i espectacles, entre les quals hi ha oferta específicament destinada al públic familiar, així com jornades de portes obertes coincidint amb festivitats i commemoracions locals i d'àmbit nacionals i internacional. A més, la voluntat de col·laborar amb entitats i institucions del territori en què s'ubiquen les diferents seus del Museu es referma amb l'organització conjunta de propostes culturals i lúdiques durant tot l'any.

Visites guiades

En el conjunt de visites que organitza el Museu al llarg de l'any es distingeixen diferents tipus d'activitats.

El programa d'exposicions temporals s'acompanya de l'oferta de visites guiades a càrrec d'experts en el tema o dels mateixos protagonistes. És el cas de les visites guiades a l'exposició "Naufragis. Història submergida", que en ocasions han anat de la mà dels tècnics del CASC, com les ofertes al Centre d'Estudis de l'Hospitalet de l'Infant, a AVAC, als alumnes del curs d'Arqueologia d'Empúries, al Col·legi de Doctors i Llicenciats o al professorat del màster en Ciències de l'Antiguitat de la UAB.

El Centre Iberia Graeca, per la seva part, ha organitzat també una visita a les exposicions temporals del MAC Barcelona "Naufragis. Història submergida" i "Els bronzes de Riace. La mirada artística de Luigi Spina" per a membres de la comunitat grega de Catalunya, en què han participat 25 persones. I el MAC a Girona ha ofert la visita guiada a l'exposició "El temps de la memòria" en el marc de les Jornades d'Arqueologia.

S'hi afegeixen recorreguts i rutes pels diferents jaciments, centrades en el descobriment de l'entorn i el lloc on s'ubiquen les diferents seus. Així, el MAC Barcelona manté el recorregut "Montjuïc arqueològic"; la seu gironina ofereix les visites "Claustres. Un passeig per tres espais romànics", amb la col·laboració del monestir de Sant Daniel i la Catedral de Girona, i "Girona Monàstica", conjuntament amb el mateix monestir; el MAC Ullastret inclou en el seu programa la Ruta Josep Pla, organitzada conjuntament amb la Fundació Josep Pla, i la Ruta a peu per l'antic estany, en el marc del projecte "Museus = Espais de Benestar", i la seu d'Olèrdola s'afegeix a les Passejades Guiades amb l'itinerari "Olèrdola, una muntanya d'històries".

Una altra modalitat són les visites temàtiques, que posen a l'abast del públic aspectes concrets de les cultures que ens han precedit. Destaca l'oferta del MAC Empúries amb les visites romanes, que es fan la majoria de caps de setmana i diàriament els mesos de

1.2. L'acció cultural

juliol i agost, la visita de periodicitat mensual "Empúries virtual" o la proposta de cap de setmana "Racons d'Empúries". S'hi afegeixen les visites especials "Premium" i "Premium +", adreçades a grups petits de famílies, parelles o amics, que poden triar el dia, l'hora i l'idioma de la visita.

La seu de Girona ofereix la visita "Quan el museu no era museu" durant les Fires de Sant Narcís, i Ullastret coorganitza amb el Museu de la Pesca de Palamós la visita "Els ibers i el mar". També les visites que ofereix la seu del MAC a Olèrdola posen el focus en aspectes concrets: "Olèrdola, una ciutat medieval al cor del Penedès", "Vi i cellers a la ciutat medieval", "Olèrdola, 4.000 anys d'història", "La recerca arqueològica al dia, 100 anys després", "Pagesos i artesans al poblat ibèric d'Olèrdola" i "3.000 anys construint muralles".

Les visites teatralitzades són les protagonistes dels capvespres d'estiu a les seus d'Empúries, Ullastret i Olèrdola, amb les visites "Bibendum" i "L'últim capvespre", "Adéu, Indika!" i "Ermegodo, una dona del segle X", respectivament.

Paral·lelament, per al públic familiar el MAC Empúries ha programat visites en format gimcana, entre les quals destaquen "Els ous misteriosos" i "Un talp a Emporiae".

Tallers i activitats experiència

De la programació del MAC Barcelona destaquen els tallers experiència "El repte de les restes incinerades" i "CSI Ossos", el taller "Màgia i misteri a l'Antic Egipte" i el Taller de Circ. A aquestes propostes s'hi afegeixen dues activitats experiència, "Vins del fons del mar", que acompanya la visita guiada a l'exposició "Naufragis. Història submergida" amb un tast de vins, i "Detectius del passat".

Un any més el MAC Empúries ha col·laborat amb l'Ajuntament de l'Escala en l'organització de la fira Triumvirat Mediterrani amb la programació de tallers d'artesans romans i de gastronomia, contacontes i una gimcana.

Així mateix, també ha participat en la 8a edició del Festival Familiaria, en què, a més dels tallers i el campament de legionaris romans, destaca l'espectacle musical de fi de festa a càrrec de Lali Begood. El Festival ha comptat també amb la participació del MAC Ullastret i el MAC Girona, que ha ofert el taller "Escriptura medieval".

El benestar ha estat també present en la programació del MAC. La seu d'Empúries ha col·laborat en la segona edició del Festival Emporium, que celebra el Dia Internacional del loga amb activitats desenvolupades en diversos espais del jaciment.

Activitat familiar Adeu als avantpassats a Girona

Triumvirat Mediterrani a Empúries

1.2. L'acció cultural

Per la seva banda, el MAC Ullastret ha contribuït amb el projecte “Museus = Espais de Benestar” amb una ruta a peu per l'antic estany d'Ullastret i, juntament amb la seu gironina, ha repetit l'experiència del cicle “Beu-te els museus!”.

L'oferta lúdica del MAC Olèrdola es consolida amb activitats com el taller “Guisla, la remeiera”, la passejada “Olèrdola, una muntanya d'històries”, la Gimcana del Parc d'Olèrdola i el taller “L'estrany viatger i el seu mapa”.

La seu del MAC a Girona ha programat també durant aquest 2023 el taller de mosaics dirigit al col·lectiu de gent gran. I els tècnics del CASC han impartit el taller “Fem d'arqueòlegs subaquàtics” a la piscina per als alumnes de l'escola Tanit, a Barcelona.

A l'oferta presentada, cal incloure els tallers familiars que les diferents seus programen durant les festes de Nadal, entre els quals destaquen “Els Tions han arribat al Parc d'Olèrdola” i “A l'ombra dels plàstics”, dut a terme a la seu del MAC a Barcelona.

Jornades de portes obertes

El MAC s'afegeix a les celebracions de diades assenyalades, com són Sant Jordi, la Diada Nacional de Catalunya o el Dia Internacional dels Museus, amb jornades de portes obertes a les diferents seus del Museu, que, a més, incorporen a aquest calendari comú les festivitats locals i altres commemoracions lligades a l'entorn i el territori de cada una de les seus,

1.2. L'acció cultural

com són la jornada Triumvirat Mediterrani, que acull la seu d'Empúries, i la Trobada dels Pobles d'Olèrdola i la Festa Viu el Parc, que se celebren a la seu d'Olèrdola.

Així mateix, per a les diferents jornades patrimonials d'àmbit nacional i internacional en què participa el MAC –Nit dels Museus, Jornades Europees d'Arqueologia, Cap de Setmana Ibèric, Jornades Europees del Patrimoni i Setmana de la Ciència–, s'han programat un total de setze activitats, que, a més de portes obertes, inclouen des de visites guiades fins a tallers i espectacles.

Seminaris, conferències i presentacions

El 2023 ha estat un any força fructífer quant a l'organització i participació dels tècnics del MAC en conferències i jornades.

Del 9 a l'11 de març s'han celebrat les XVII Jornades de Didàctica de les Llengües Clàssiques, que organitza

cada any el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya. El MAC Barcelona hi ha contribuït amb una visita a l'exposició "Naufragis. Història submergida", conduïda per Rut Geli, responsable del CASC, que ha impartit també la conferència de cloenda "Visió diacrònica de l'arqueologia subaquàtica". I en aquesta mateixa seu s'ha ofert el cicle de conferències EPOMA, en col·laboració amb l'Arqueonet.

Amb motiu del Dia Internacional dels Museus, al MAC Girona s'ha impartit la conferència "Salvaguarda del patrimoni en temps de guerra", a càrrec d'Isbern Sabrine, i el MAC Ullastret ha ofert la conferència i presentació de la publicació *Artesanies en os, asta, banya i iveri en el món ibèric*, de la investigadora i professora de la Universitat de València Marta Blasco.

Coincidint amb les Jornades Europees del Patrimoni, la seu d'Ullastret ha organitzat una xerrada a càrrec d'Adam Picón, agent rural del Grup Especial de Col·laboració amb l'Administració de Justícia (GECAJ), sobre com

1.2. L'acció cultural

Catalunya i la pirateria

Com a complement de l'exposició "Naufragis. Història submergida" el MAC Barcelona ha ofert el cicle de conferències "Catalunya i la pirateria", a càrrec de Javier Martínez Babón, doctor en Història per la UAB i magisteri d'Egiptologia per la Universitat de Tübingen, autor del llibre *Mares de sang* (Ed. Dstoria).

Amb l'objectiu general d'acostar-se a la pirateria catalana en els segles XVI i XVII, cada una de les cinc sessions ha tractat un aspecte concret d'aquest món, des del Llibre del Consolat del Mar fins als germans Barbarroja i el terror berberesc a tota la mediterrània.

mac

museu
d'arqueologia
de catalunya
cursos 2023

mac.cat

Curs Catalunya i la pirateria

Dimecres 8, 15, 22 i 29 març i 5 d'abril
19:00 h

Activitat gratuïta, no inclou l'entrada al Museu
Més informació i reserves a macvisites.acdpc@gencat.cat
o al telèfon 93 423 21 49

afecten als jaciments arqueològics de Catalunya les intervencions de persones que actuen amb detectors de metalls sense tenir l'autorització preceptiva.

El MAC Barcelona ha acollit la presentació del llibre *Perú, arqueologia de los andes*, que ha inclòs una xerrada entre l'autor del llibre, Pedro Ibérico, i la professora Natalia Moragas Segura, especialista en història d'Amèrica, i que ha reunit més de dues-centes persones.

Així mateix, s'ha presentat la *Guia del patrimoni subaquàtic de Roses*, una publicació feta en col·laboració amb la Càtedra Roses d'Arqueologia i Patrimoni Arqueològic de la Universitat de Girona, en el marc de la col·lecció Guies del Patrimoni Cultural de Roses.

El MAC Empúries ha acollit la presentació de l'obra *Tiberi Cèsar*, de l'escriptora i periodista Núria Cadenes. I a la seu d'Olerdola, Oriol García Quera ha presentat el seu nou còmic, *Cartago Vetus*.

Commemoracions

75è aniversari de l'inici de les excavacions a Ullastret

El 19 de novembre de 1947 començaven, de manera oficial, les primeres excavacions arqueològiques al conjunt ibèric del Puig de Sant Andreu. Ullastret és l'únic conjunt d'època ibèrica, i un dels pocs de la protohistòria al Mediterrani occidental, on l'activitat de recerca s'ha desenvolupat de manera continuada al llarg d'aquests 75 anys. Per celebrar aquesta efemèride el Museu ha programat dues activitats singulars, un seguit de visites guiades a les antigues excavacions i al Museu, i un vermut literari, que combina la recitació de textos de Josep Pla vinculats al jaciment amb un tast de vermut.

30è aniversari de la creació del CASC

El 2022 es van celebrar els 30 anys d'història del CASC amb l'exposició "Naufragis. Història submergida". El

1.2. L'acció cultural

Un mag al MAC a Barcelona

Lliurament del Premi Josep Barberà de la Societat Catalana d'Arqueologia al MAC

El 29 de novembre la seu barcelonina del Museu d'Arqueologia de Catalunya Barcelona ha acollit l'acte de lliurament de la vintena edició del Premi d'Arqueologia Memorial Josep Barberà i Farràs, concedit als arqueòlegs David Asensio Vilaró i Joan Francès Farré per l'obra *Economia i societat a la Laietània ibèrica. Estudi dels conjunts ceràmics de Ca n'Oliver (Cerdanyola del Vallès) dels segles VI al III aC. A*

colofó a aquesta celebració ha estat el lliurament de la Creu de Sant Jordi a Xavier Nieto, pioner i impulsor de l'arqueologia subaquàtica a Catalunya, i fundador i director del CASC durant el període comprès entre els anys 1992 i 2010.

Activitats singulars i espectacles

Amb la voluntat de ser part activa de l'entorn que l'acull, el MAC col·labora amb entitats i institucions locals en l'organització d'activitats de diferent índole.

A proposta del Departament de Cultura, al mes de novembre el Museu ha participat en el Festival El Culturista, adreçat a infants entre 2 i 8 anys, en què s'ofereixen diferents activitats familiars per donar a conèixer a les famílies l'oferta cultural de la ciutat.

Amb motiu de la Nit Europea de la Recerca, el MAC

1.2. L'acció cultural

Barcelona ha participat en el projecte "Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu" amb la proposta "Descobriu la història amagada a les nostres llars", cocreada amb l'escola Tanit, que ha conclòs amb una presentació al Museu a càrrec de l'alumnat i les famílies.

En la tercera edició de Viu Montjuïc 950 persones han visitat la seu barcelonina, que, a més de portes obertes, ha ofert l'activitat "Com vols que sigui la teva ciutat? La ciutat infinita"; i per a la nova edició del Festival Barcelona Dibuixa, ha ofert el taller "El passat cobrarà vida a cada traç del teu llapis".

Cal afegir les propostes adreçades als més petits, com les sessions d'"Un mag al MAC", el cicle de contacontes de tardor, "Un MAC de conte", i la sessió "Petits contes de Nadal", que juntament amb el concert a capella de la Coral Capella Gramalla han configurat l'oferta nadalenca de la seu barcelonina.

En el marc de la col·laboració amb l'Ajuntament i altres entitats de l'Escala, el MAC Empúries ha participat

en l'organització de les edicions anuals de la Cursa de la Dona i la XVIII Marató d'Empúries. La seu emporitana ha estat escenari de la programació del Festival Portalblau, amb les actuacions de l'actor, ballarí i performer Àngel Duran i els concerts de Joan Dausà i Els Amics de les Arts. I en col·laboració amb l'associació Untikesken d'Amics d'Empúries, el 23 i el 26 d'agost ha tingut lloc la tercera edició del Festival de Cinema Pèplum.

Les lletres i la literatura són una altra constant de l'activitat del MAC. Conjuntament amb la Llibreria Vitella de l'Escala, la seu emporitana ha programat una conversa literària entre l'escriptor i professor d'Història de la Cultura Mauricio Wiesenthal i l'editora Sandra Ollo. I l'actriu Sílvia Bel ha ofert als jardins d'Empúries una lectura dramatitzada d'una selecció de textos de l'obra *Medea* d'Eurípides, amb l'acompanyament musical de Carles Pedragosa.

La imbricació de la seu de Girona en el teixit cultural de

Els bronzes de Riace arreu del món

L'exposició temporal "Els bronzes de Riace. La mostra artística de Luigi Spina" ha estat notícia arreu del món. El MAC, juntament amb el Club Català de Naturisme, ha organitzat la visita guiada nudista, a porta tancada, "Bronzes nus", visita contextualitzada per la creadora escènica Irene Vicente Salas. Aquesta ha estat la primera vegada que un museu ha ofert una visita sense roba ni calçat.

1.2. L'acció cultural

la ciutat es fa palesa, entre altres, en la seva col·laboració en activitats com la fira Tocs de Vi de l'Empordà; el Festival Simfònic; "Els museus surten al carrer", en el marc del Som Cultura i en col·laboració amb la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona i el Patronat de Turisme; el Festival LUDIVERS, Festival del Joc i les Cultures de la Imaginació, organitzat en el marc de la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona, o la col·laboració amb l'Assemblea Internacional de Festivals, organitzada pel Festival de Peralada.

El MAC Ullastret ha estat l'escenari d'un concert per commemorar el centenari del cançoner popular de Joan Amades, interpretat per Empóron Quartet, i en col·laboració amb l'Ajuntament del municipi, ha organitzat una nova edició del Festival Indika, que ha ofert des de tallers, xerrades i visites guiades i teatralitzades, fins a un globus captiu.

Per la seva part el MAC Olèrdola ha acollit la 23a Cursa al Castell d'Olèrdola, organitzada per l'Ajuntament; el Most Festival, el festival del vi i cinema que organitza

Vinseum, i el concert del cantant de l'Alger Davide Cassù, en el marc del cycle Parcs en Concert, que organitza la Diputació de Barcelona. Un any més aquesta seu ha organitzat els Vespres d'Estiu, en col·laboració amb l'Ajuntament d'Olèrdola i la Diputació de Barcelona, amb visites guiades, observació d'estels, música i zona gastronòmica amb productes de proximitat. I el 2023, per primera vegada, ha estat l'escenari de la rebuda dels patges reials per recollir les cartes dels infants.

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

El Pla d'acció del MAC es difon al seu públic objectiu a través de diverses campanyes de comunicació i màrqueting en els diferents mitjans que el Museu té a l'abast, des del web i les xarxes socials fins al mitjans de comunicació i altres eines publicitàries més tradicionals.

Campanyes de difusió i publicitat

L'ajornament de la inauguració de l'exposició "IMPERIVM: històries romanes" ha comportat l'ampliació de l'exposició "Naufragis: història submergida" i la recalendarització conseqüent de l'estratègia de publicitat associada. En aquest sentit, s'han dut a terme dues campanyes de banderoles a la ciutat de Barcelona, la primera centrada en l'exposició i la segona genèrica, amb el lema "Passió per l'arqueologia"; vuit opis de RENFE durant el mes d'octubre i dotze insercions en busos estàndard de Barcelona durant un període d'un mes, comprès entre juny i juliol, juntament amb insercions a les revistes en paper *Sàpiens*, *Time Out*, *BonArt* i *UT Empordà*, i a les revistes digitals *Time Out* i *Núvol*, i una campanya de falques radiofòniques a Catalunya Ràdio durant el mes de novembre.

A més, s'ha treballat una proposta publicitària a les diferents revistes del grup Sapiens, que han ofert cobertura a totes les seus del MAC i també al CSI 2023.

Paral·lelament, s'ha fet una campanya anual d'insercions a la premsa local i comarcal per a la promoció del MAC Olèrdola, mentre que la campanya d'Ullastret s'ha centrat a l'estiu i s'ha compaginat amb les insercions al portal digital de promoció local Totguia.

El MAC Empúries ha tornat a engegar la campanya de comunicació per promocionar el jaciment i les seves activitats durant els mesos d'estiu, amb la mateixa gràfica i eslògan de l'any anterior, que ha inclòs l'edició i distribució de pòsters a municipis propers al jaciment, la inserció de falques publicitàries a RAC 1 i de bàners al diari *Ara*, i la campanya a xarxes socials, concretament a Facebook i Instagram.

El MAC Girona ha publicitat la seva activitat a través dels mitjans propis, com el web i les xarxes socials del MAC, i ha comptat també amb la col·laboració d'entitats com l'Ajuntament de Girona, el Patronat de Turisme de la Costa Brava, el Consell Comarcal del Gironès, la Societat Catalana d'Arqueologia, el Patronat de Turisme.

Així mateix, el MAC s'ha subscrit a la campanya de comunicació "Una llengua molts accents", amb la instal·lació de grans lones als porxos del MAC Barcelona.

Com ja és habitual, les accions de comunicació globals del MAC s'han reforçat mitjançant l'edició i distribució de 10.000 exemplars del MACTicket i l'edició de 15.000 exemplars de l'agenda quadrimensual del

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

MACticket*
5 entrades a preu d'una

El **MACticket*** us permet visitar les 5 seus del Museu d'Arqueologia de Catalunya fins a finals del 2023 amb un gran descompte. Amb la compra d'una entrada general a una de les seus, podreu visitar gratuïtament les quatre restants. Podeu adquirir el MACticket a les 5 seus del MAC.

Promoció no acumulable
*Completeu el MACticket amb els 5 segells i rebreu un obsequi

MACticket*
5 entradas a precio de una

El **MACticket*** os permite visitar las 5 sedes del Museo d'Arqueología de Catalunya hasta finales del 2023 con un gran descuento. Con la compra de una entrada general en una de sus sedes, podréis visitar gratuitamente las otras cuatro. Podéis adquirir el MACticket en las 5 sedes del MAC.

Promoción no acumulable
*Completad el MACticket con los 5 sellos y canjeadlo por un obsequio

mac.cat
#macticket
Promoció de 10.000 unitats, vàlida fins que s'esgotin les existències

Barcelona Empúries Girona Olèrdola Ullastret

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura
Museu d'Arqueologia de Catalunya

mac tiquet
5x1
5 entrades al preu d'1

Viu el mac
Barcelona | Empúries | Girona | Olèrdola | Ullastret

Museu, que s'ha distribuït als principals equipaments turístics i culturals de la ciutat de Barcelona i a la resta de seus del MAC. A més, s'han editat 36.000 quadríptics del MAC en cinc idiomes (català, castellà, anglès, francès i italià) i un total de 80.000 unitats dels fullets específics de cada seu.

MAC digital: butlletins, xarxes socials i web

De les 76 trameses de butlletins digitals fetes el 2023, 12 corresponen a l'InfoMAC d'agenda mensual, i la resta fan referència a informacions específiques sobre activitats programades, esdeveniments singulars o enviaments per a premsa. En total s'han fet 251.500 enviaments, que han tingut una ràtio d'obertura del 48 % de mitjana, el 60% de les obertures s'han fet des de l'escriptori, un 9 % des del mòbil i un 1,4 % des de tauletes. A aquestes dades, cal afegir que actualment la base de dades del Museu té 11.680 subscriptors.

A les xarxes socials s'han superat les 2.160 publicacions, que han arribat a més de 3 milions d'usuaris i han generat més de 3,7 milions d'impressions i 108.300 interaccions. Si s'analitzen les xarxes individualment, el MAC té 19.834 seguidors a Instagram en el conjunt de perfils del Museu, xifra que representa un creixement del 13,5 %, i d'aquest nombre més de 10.000 corresponen al perfil general del MAC (@macarqueologia). S'han fet més de 1.050 publicacions, que han arribat a 1,2 milions d'usuaris i han tingut prop d'1,7 milions d'impressions i 71.000 interaccions.

infomac museu d'arqueologia de catalunya

MAC Educació

El Museu d'Arqueologia de Catalunya ofereix experiències úniques per apropar l'arqueologia al món educatiu. Des d'activitats que estimulen la curiositat fins a experiències participatives i cooperatives, aquí trobaràs tot el que necessites per descobrir, explorar i aprendre de manera divertida!

Descobreix el nou espai digital amb l'oferta educativa 24-25

PREHISTÒRIA
Orígens: l'aventura de ser humà

BARCELONA
Contes de la prehistòria
Visitem la prehistòria a través d'un conte per descobrir com vivien, i inclús crearem el nostre propi conte a partir d'un mural de pintures rupestres!

Més informació

GIRONA
Les innovacions a la prehistòria
Un taller que ens apropa a la prehistòria a través dels seus avenços: l'elaboració d'eines, el foc, la ceràmica i la metall·lúrgia.

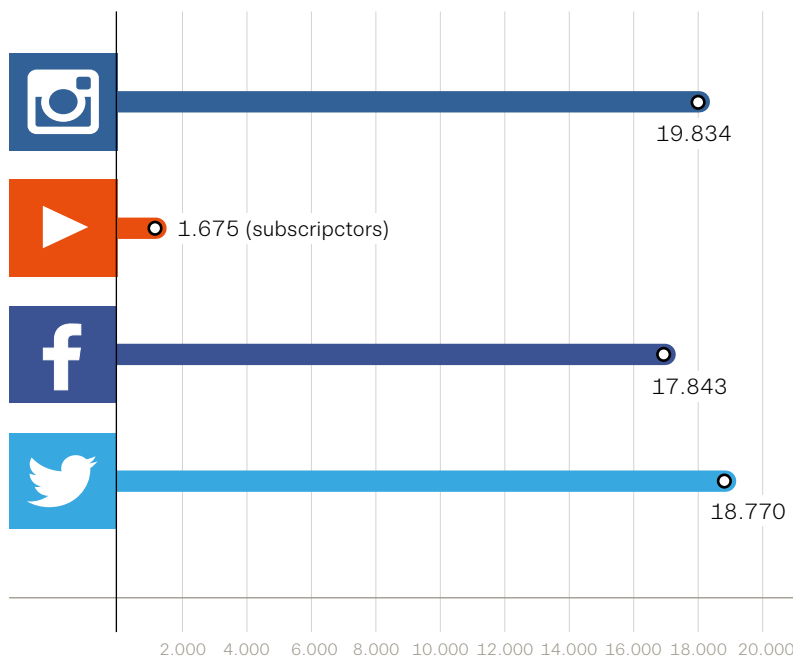
Més informació

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

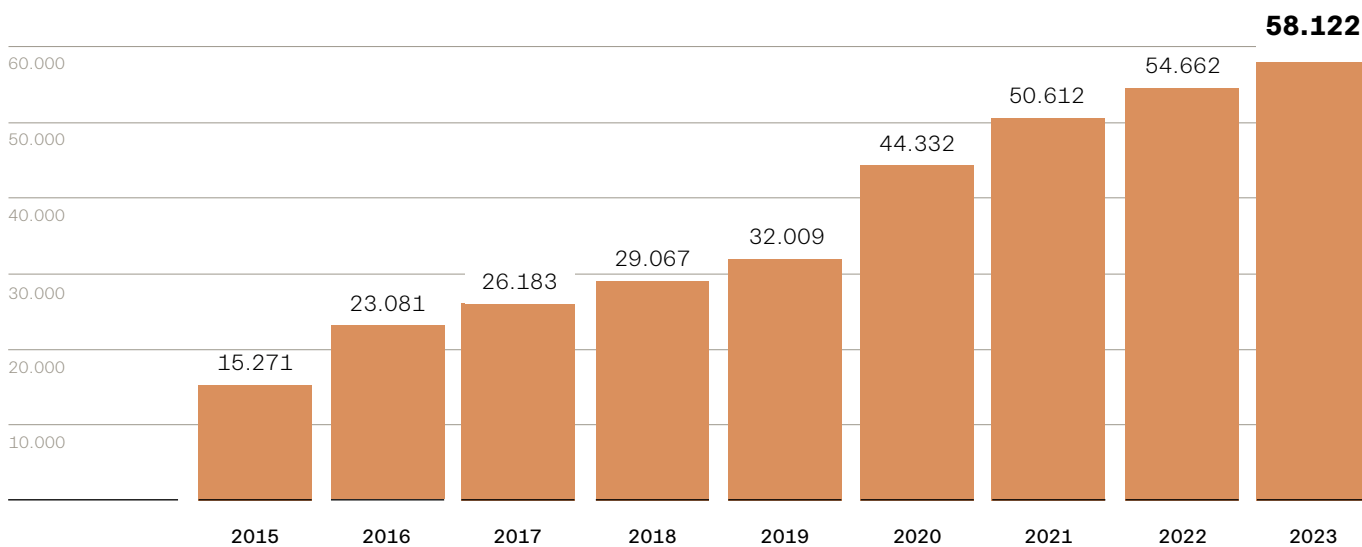
Sessions web

Seguidors a les xarxes socials

Evolució de seguidors a les xarxes socials

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

A Facebook el MAC compta amb 17.843 seguidors entre tots els perfils, amb un creixement del 4 % en el total de seguidors en relació amb l'any anterior. S'han fet 630 publicacions, que han arribat a 1,4 milions d'usuaris i han generat prop d'1,6 milions d'impressions i 47.600 interaccions. El creixement en nombre de seguidors a X ha estat del 2% i s'ha arribat a la xifra de 18.770; s'hi ha fet 470 publicacions, que han generat 460.000 impressions i 15.000 relacions de compromís (*engagement*).

Així doncs, el MAC té 58.122 seguidors en el conjunt de les xarxes socials, cosa que representa un increment del 6,5 %. El tercer trimestre ha estat el de major projecció, amb un impacte en 1,6 milions d'usuaris i prop de 2 milions d'impressions.

Al llarg de l'any, el portal del MAC ha rebut 265.000 visites de 202.000 usuaris, el 42% de les quals provenen del tràfic orgànic de cercadors. Una part important d'aquestes visites s'han produït durant el segon i tercer trimestres, amb aproximadament 75.000 visites cadascun, i les pàgines més visitades han estat el portal d'Empúries, amb 88.807 visites;

seguit del de Barcelona, amb 61.038 visites, i el general, amb 53.897.

D'altra banda, es manté la col·laboració amb l'Observatori de Públics amb l'aportació d'informació de la usabilitat del portal web www.mac.cat.

Més enllà de les xarxes socials, la presència digital del Museu s'ha fet palesa, d'una banda, amb la publicació de 9 vídeos nous al canal YouTube i una emissió en directe, que han tingut un total 25.155 visualitzacions, i de l'altra, amb la publicació de sis nous articles a l'Arqueoblog, a càrrec de tècnics especialistes de l'equip del MAC, el camp de treball dels quals està centrat en àmbits diversos, que van de la recerca a la comunicació. Des de la seva creació, l'any 2022, el blog del Museu acumula 20.282 descàrregues d'articles, fet que el posiciona com un dels blogs arqueològics més consultats.

Com a resposta a la necessitat de disposar d'un recurs audiovisual que presenti el Museu com un equipament que transmet emocions, durant el 2023 s'ha treballat en els objectius i el guió d'un vídeo institucional, la

Arqueopòdcast

La segona temporada del pòdcast divulgatiu del Museu d'Arqueologia de Catalunya, desenvolupat amb la col·laboració de l'Arqueoxarxa, ha incorporat una novetat, la versió júnior, amb l'objectiu d'acostar l'arqueologia als més joves, amb un to més proper i divulgatiu, sense perdre, però, el rigor. En total, la segona temporada ha comptat amb l'emissió de divuit episodis. A finals d'any, l'Arqueopòdcast ha tingut unes 3.557 descàrregues en el conjunt de totes les plataformes, amb una mitjana de 273 descàrregues per episodi. Els capítols més escoltats han estat "L'arqueologia subaquàtica: Naufragis", amb 346 descàrregues, i "Com eren les cases de la prehistòria?", amb 344 baixades. Totes les temporades es poden escoltar a www.arqueopodcast.mac.cat.

Arqueosfera

Durant el 2023 el MAC ha treballat en la conceptualització de la futura nova web del Museu, que es publicarà a finals del 2024. El procés ha comptat amb una profunda reflexió sobre quin paper han de tenir els espais del web actual, quins s'han de redefinir, quins es poden eliminar i quins cal crear.

S'ha avançat en tres línies de treball amb l'objectiu de disposar de la proposta de disseny gràfic, del disseny UX/UI i de les bases necessàries per posar en marxa l'Arqueosfera. A més, s'ha dut a terme també la definició de l'arquitectura de dades mitjançant la realització de sessions de treball periòdiques, s'ha fet un estudi de necessitats de públics i s'han definit els formats de continguts i els requisits tècnics.

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

gravació i presentació del qual està prevista durant el 2024.

En aquesta mateixa línia la seu gironina ha elaborat un vídeo promocional del recurs educatiu "Innovacions a

la prehistòria", amb el suport de la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona. També ha participat en el pòdcast "No vagis als museus" de la mateixa Xarxa amb el capítol "Uns tant... i altres tan poc. Parlem de desigualtat".

D'altra banda, Patrimoni Cultural ha desenvolupat el pòdcast "Si les parets parlessin", i ha dedicat un capítol a Empúries i un altre a Ullastret, publicats els dies 29 de juny i 20 de juliol, respectivament.

Innovació en recursos de comunicació

L'equip de comunicació del MAC, juntament amb una agència de comunicació externa, ha estat treballant en la posada en marxa del nou perfil de TikTok del Museu, que arrencarà al llarg del 2024. L'acció de comunicació s'emmarca en l'aposta del Museu per arribar a nous públics, en aquest cas els joves, principals usuaris d'aquesta xarxa social. Tik Tok és un espai que té una idiosincràsia pròpia, uns codis i un llenguatge molt específics i és per això que s'ha fet una tasca intensa en l'anàlisi i conceptualització de l'estratègia, així com en la proposta de continguts i la seva edició.

El MAC als mitjans de comunicació

Els mitjans de comunicació generalistes es fan ressò de l'actuació del MAC i esdevenen, així, un element més de l'engranatge per fer arribar a la societat informació sobre tot allò que configura els eixos d'acció del Museu (exposicions, activitats i esdeveniments, resultats de recerca, etc.).

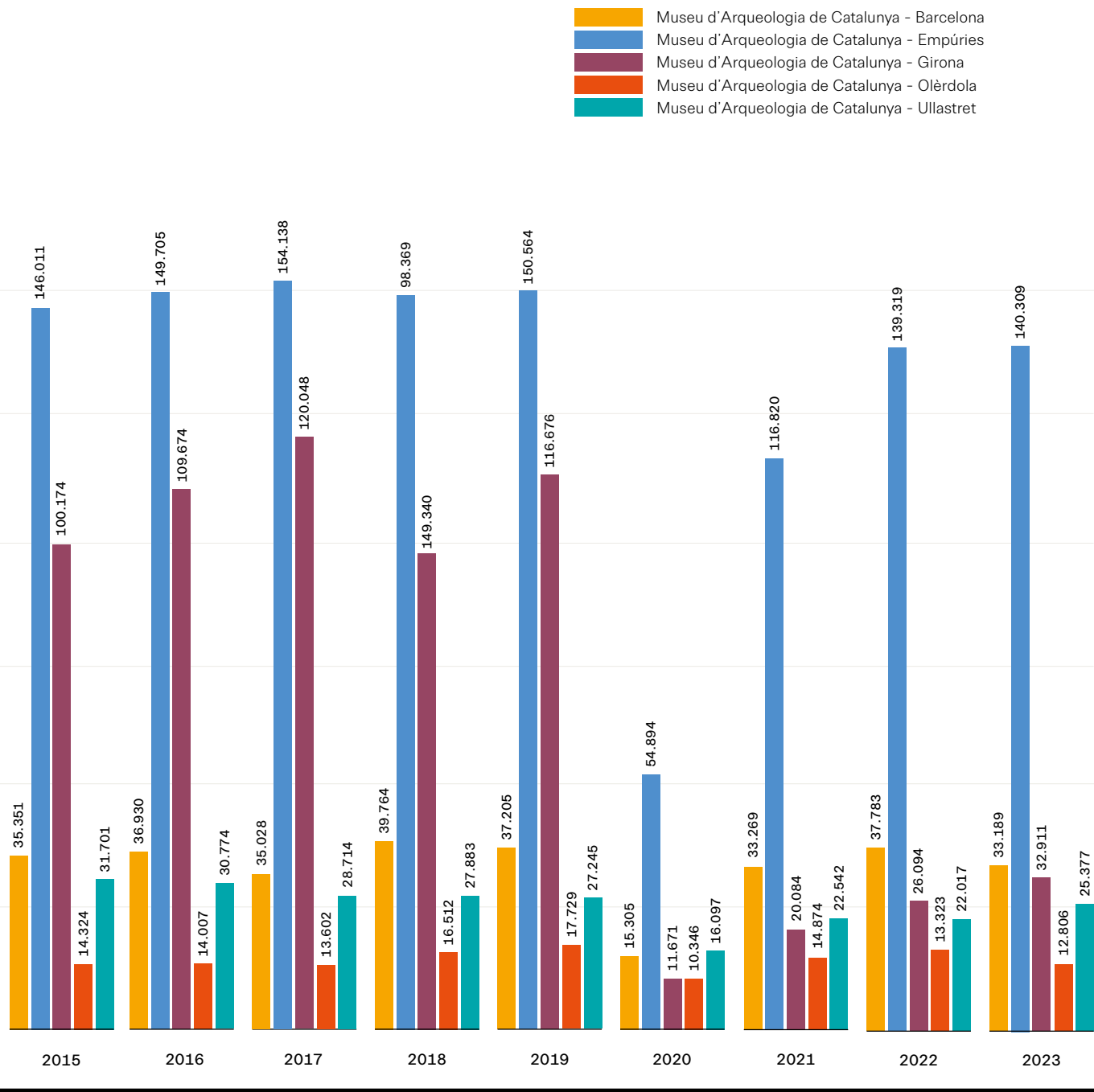
Al llarg del 2023 s'han convocat dues rodes de premsa per presentar, d'una banda, el conjunt de restes neandertals de la Cova Simanya i, de l'altra, la troballa de la porta principal d'accés a la ciutat baixa d'Ullastret.

Així mateix, s'han trames dinou notes de premsa sobre les activitats i resultats més importants del Museu. Hi destaquen les relacionades amb les descobertes a Ullastret (una gran residència aristocràtica indigeta del segle V-IV aC a la ciutat ibèrica i l'entrada monumental de la ciutat) i a Empúries (l'altar monumental del santuari portuari de la ciutat grega d'Empòrion i la planta completa de l'església del conjunt episcopal tardoantic d'Empúries); amb l'acord amb l'Ajuntament de Teià per dinamitzar conjuntament el Cellar Romà i el Centre Enoturístic i Arqueològic de Vallmora, amb l'exposició temporal "Els bronzes de Riace"; amb els actes de vandalisme a Olèrdola; amb la gran exposició arqueològica "Iberer", organitzada juntament amb el Museu d'Art Antic de Basilea i Col·lecció Ludwig; amb l'aposta per la bioètica, o amb les activitats culturals del Museu, com ara cicles de contacontes, el Cap de Setmana Ibèric i l'Arqueopòdcast, entre altres.

visitants totals

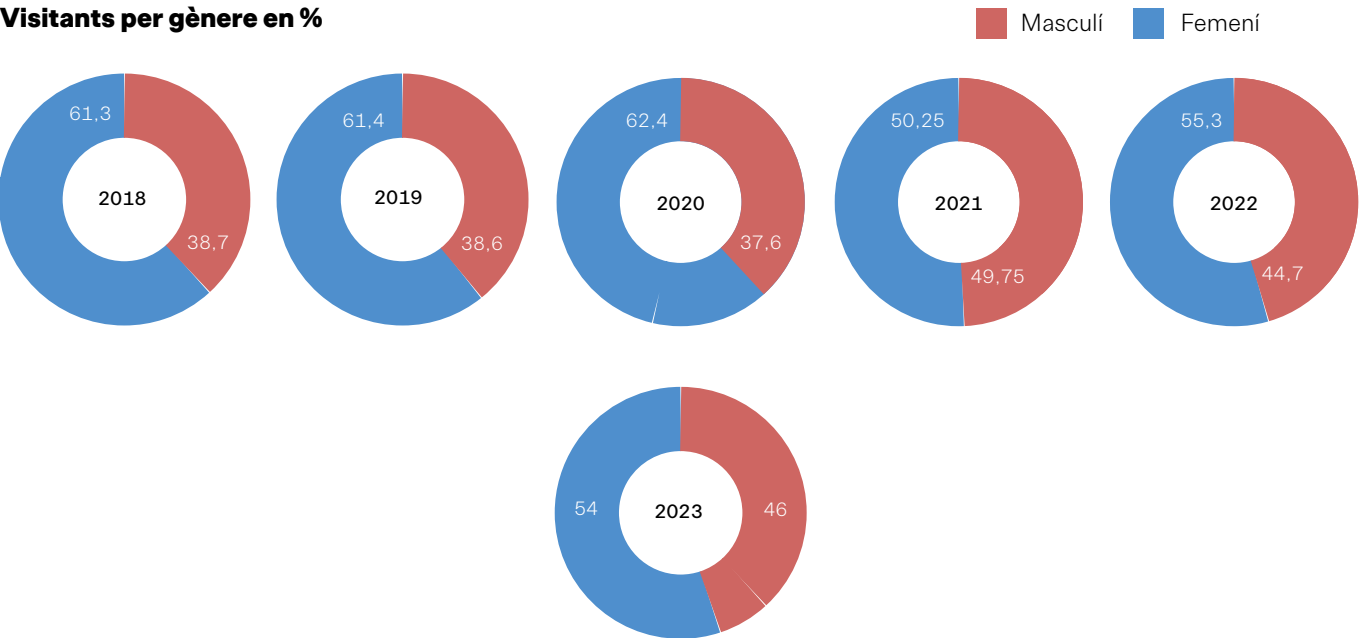
1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants per seus

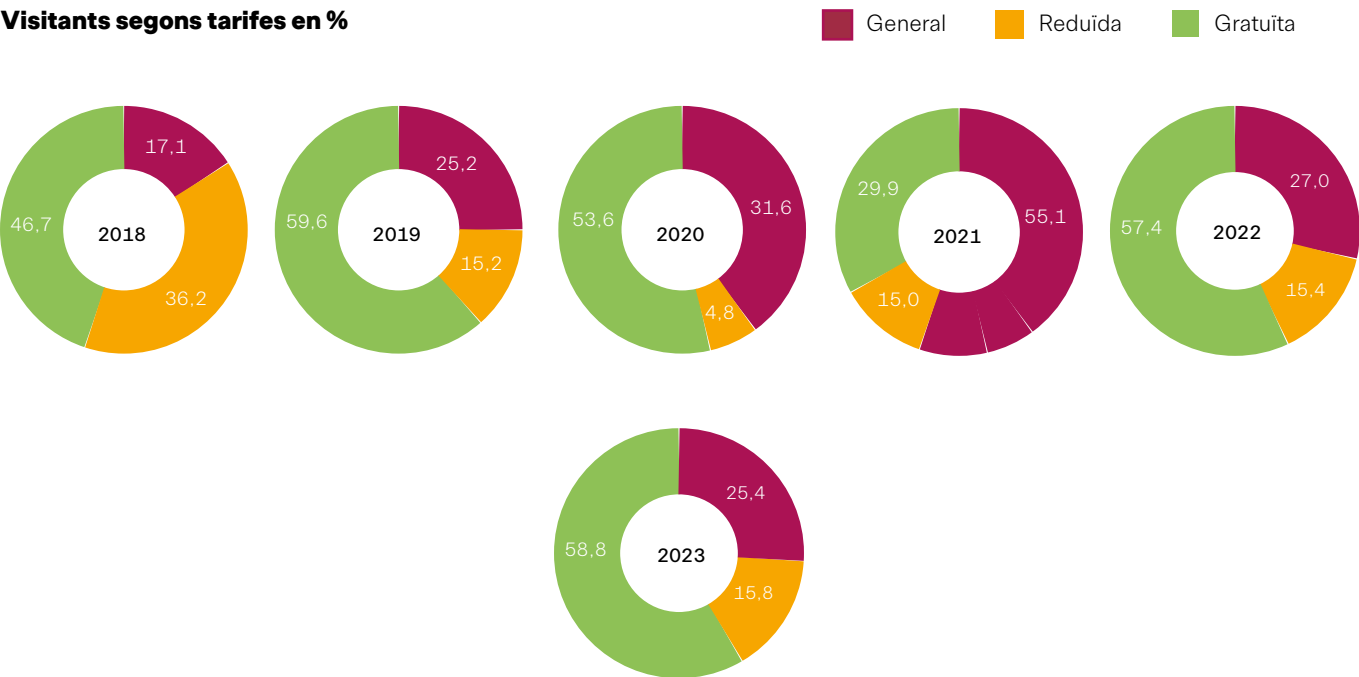

1.4. Dades de visitants

Visitants per gènere en %

Visitants segons tarifes en %

1.4. Dades de visitants

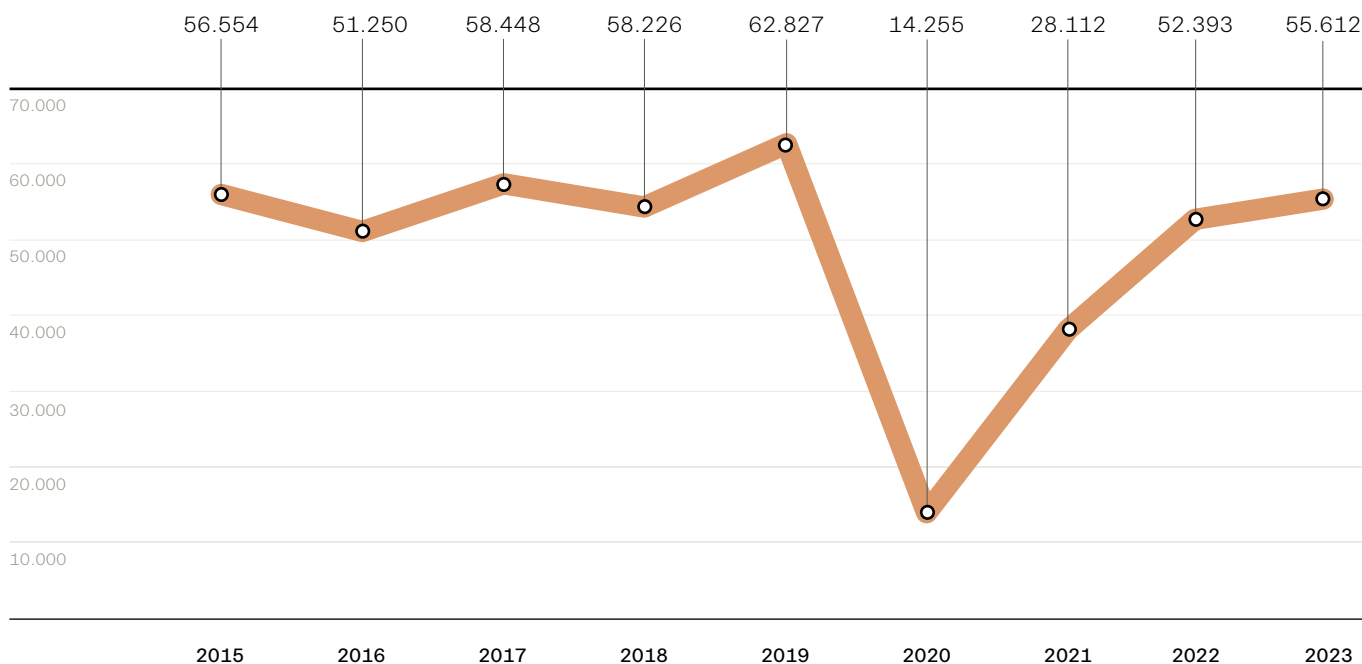
Nombre de visitants escolars

55.612

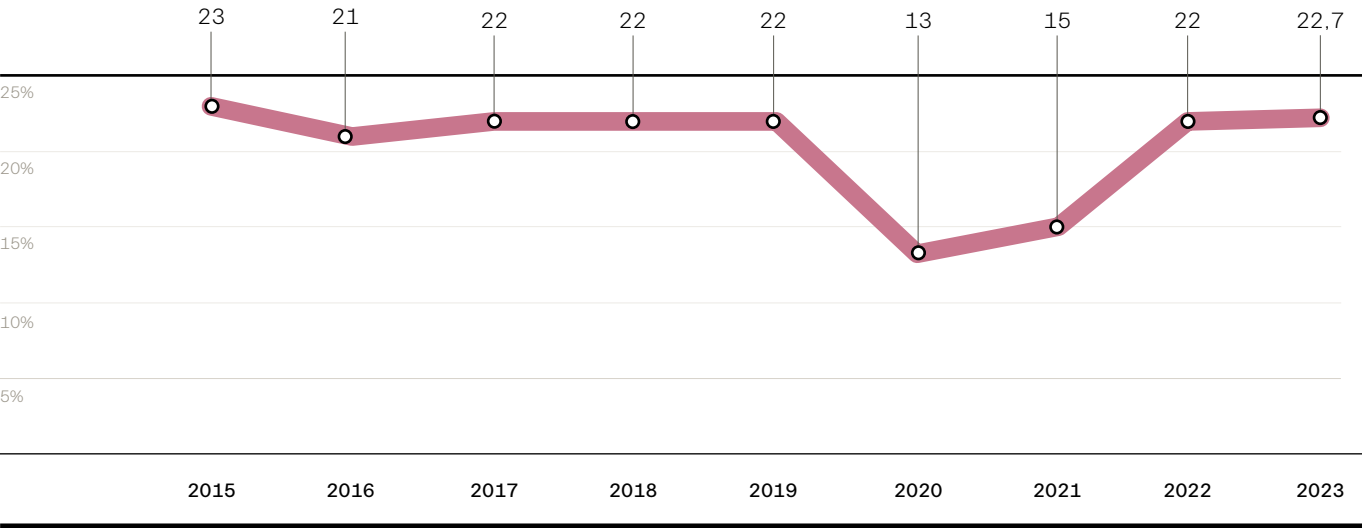
visitants escolars

Evolució anual de visitants escolars

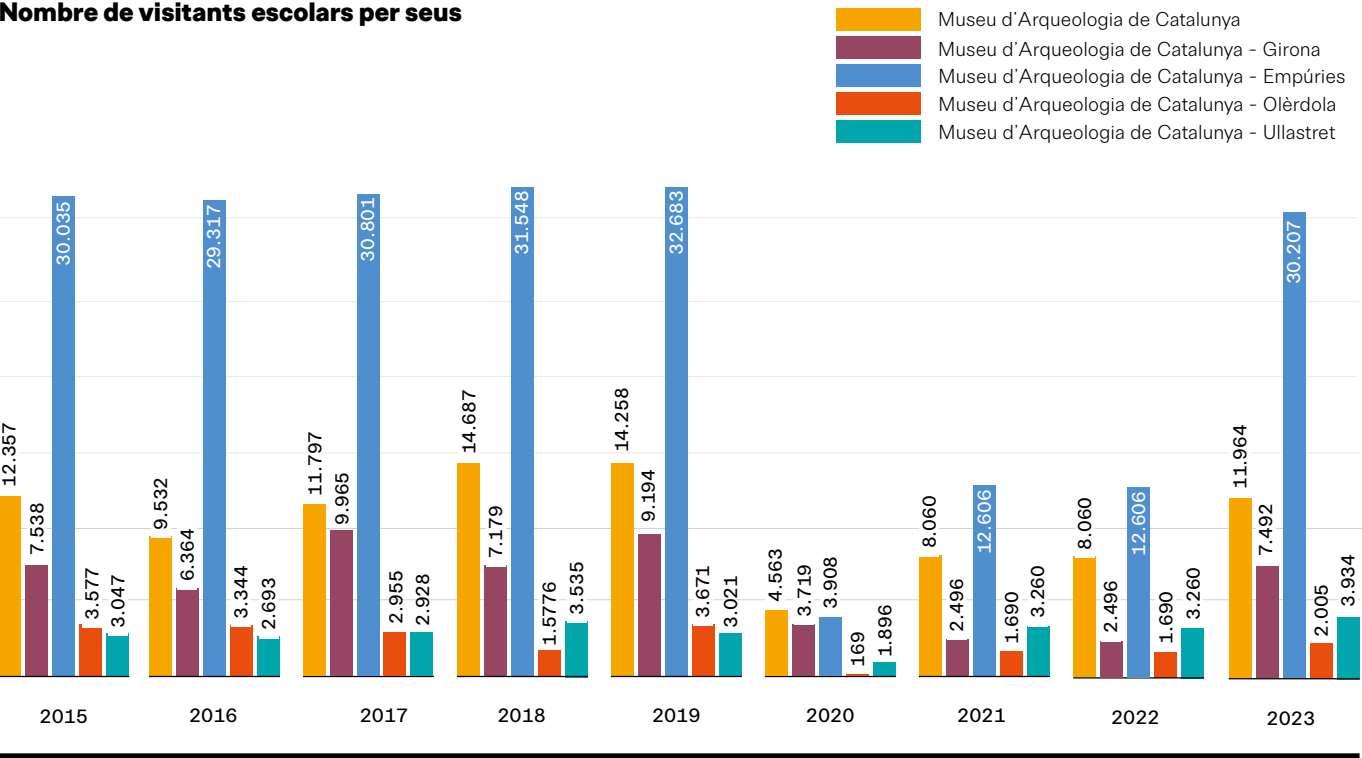

1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants escolars respecte del total (en %)

Nombre de visitants escolars per seus

Un museu segur, confortable
i universalment accessible

Objectiu estratègic

2

La millora constant dels serveis i equipaments del Museu d'Arqueologia de Catalunya contribueix a l'experiència plena i satisfactòria dels usuaris que ens visiten, però també de les persones que hi treballen.

S'ha treballat, entre altres, en el manteniment d'itineraris de visita de jaciments i en l'adequació de l'espai educatiu del MAC Empúries. Ara bé, les actuacions han estat especialment intenses a la seu de Barcelona, amb les obres de reparació de la teulada i la instal·lació d'un nou ascensor per accedir a l'auditori, que a més d'afectar el funcionament normal del Museu i n'han comportat el tancament parcial.

I s'ha contractat un nou servei d'audioguies i signoguies, que incorpora novetats importants tant en tecnologia com en continguts.

Aquests treballs, però, no han impedit posar el focus en la planificació de les millores i actualitzacions futures, amb l'encàrrec dels projectes i estudis necessaris per fer-les realitat.

2.1. Milllores de serveis i instal·lacions

L'any 2023 s'ha completat la contractació del servei d'audioguies de les seus de Barcelona, Empúries i Ullastret, que inclou el subministrament en règim de lloguer dels aparells d'audioguia, i la producció de nous continguts, traduccions i locucions per a la seu barcelonina. A més, amb la finalitat d'adaptar els recursos d'atenció al visitant a públics diversos, el contracte signat preveu, entre altres aspectes, que les audioguies estiguin disponibles en català, castellà, anglès i francès; la creació de signoguies, i el desenvolupament d'una visita guiada familiar.

Així mateix, s'ha renovat el servei de manteniment i allotjament web. El nou contracte inclou, entre altres, la gestió anual dels dominis (.cat, .net i .org) i la renovació del compte Flickr i del pla avançat per a les exposicions (exposicions.mac.cat, artprimer.mac.cat, tempsdelamemoria.mac.cat, naufragis.cat, enigmaiber.mac.cat).

Paral·lelament, al llarg de l'any el MAC ha treballat per millorar les instal·lacions i espais de les diferents seus.

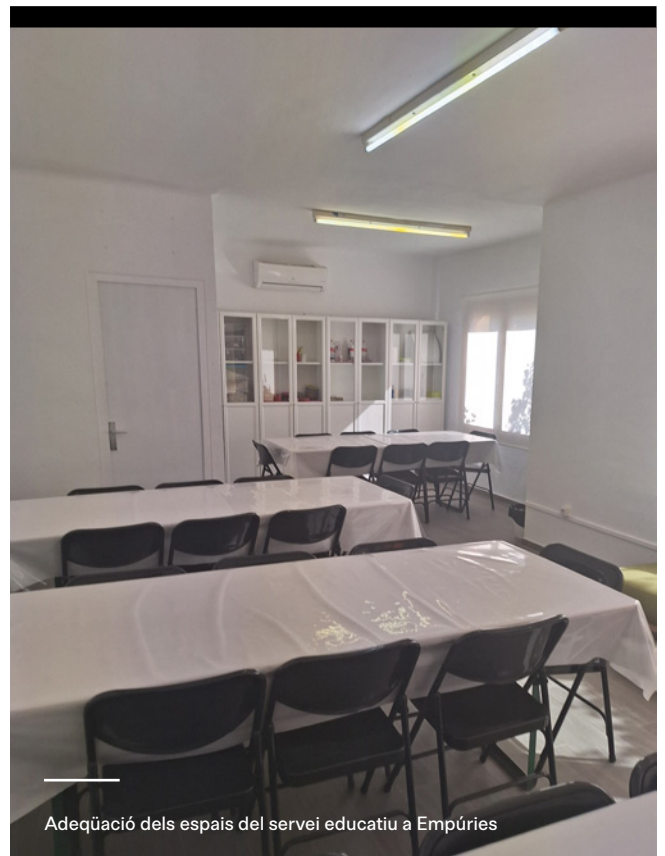
Així, al gener al MAC Barcelona s'han començat els treballs de reparació de la teulada del Museu, que han afectat principalment la zona de laboratori i la biblioteca, on paral·lelament, s'ha treballat en la restauració de les prestatgeries de fusta. A aquestes actuacions cal afegir les obres d'actualització de l'auditori, que han comportat la instal·lació d'un nou ascensor d'accés, la millora de les condicions climàtiques i la renovació de les instal·lacions de so i imatge.

A tot plegat, cal afegir el tancament al públic general d'aquesta seu de dimarts a divendres del 9 al 27 d'octubre i del 13 al 22 de desembre, a conseqüència de les obres de producció i muntatge de la nova exposició IMPERIVM.

Al MAC Empúries s'ha treballat en l'adequació dels

Renovació de les prestatgeries de la Biblioteca a Barcelona

Adequació dels espais del servei educatiu a Empúries

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

espais del servei educatiu, la reforma de la residència del Museu, el manteniment de les instal·lacions audiovisuals i la substitució d'equips de climatització i d'elements del mobiliari dels espais de treball. A més, s'ha substituït un tram de la tanca perimetral que delimita el recinte a l'oest de la ciutat romana, s'han instal·lat dos nous plafons informatius a l'itinerari de visita, i al mes de juny ha entrat en funcionament el nou servei de bar-restaurant del centre de recepció de visitants.

Quant a instruments de treball, cal esmentar l'adquisició d'una plataforma elevadora i una grua per facilitar la gestió dels magatzems, i de noves eines i equips de documentació arqueològica i topogràfica.

Una de les principals actuacions de la seu gironina ha estat la reobertura de la porta tapiada del claustre de Sant Pere de Galligants, que el comunicarà amb el nou cos exterior previst, que es destinarà a vestíbul. Paral·lelament, s'han dut a terme millores en la confortabilitat dels espais destinats al personal i en la

seguretat general de l'edifici, com és la reparació dos vidres de la nau situats a gran alçada.

L'aportació de fons addicionals ha permès actuar també al Centre de Pedret, on s'ha instal·lat una porta automàtica de vidre que incideix en l'eficiència climàtica de la zona d'oficines, s'ha ampliat l'espai de magatzem de materials de gran format amb l'eliminació dels antics lavabos i dutxes.

A la seu del MAC a Ullastret s'ha substituït l'equip de climatització obsolet de la sala d'actes, i s'ha millorat la sonoritat i el confort general de la sala de projecció immersiva. S'ha continuat treballant en la substitució de tancaments interns i exteriors per millorar el confort tèrmic i l'eficiència energètica, s'ha instal·lat una nova porta tallafoc i s'ha renovat la instal·lació de cablejat elèctric i l'equipament de xarxa. A més, als magatzems arqueològics s'han instal·lat nous dispositius digitals per monitoritzar-ne la temperatura i humitat, i s'han dut a terme millores en la tanca metàl·lica que delimita el conjunt arqueològic.

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

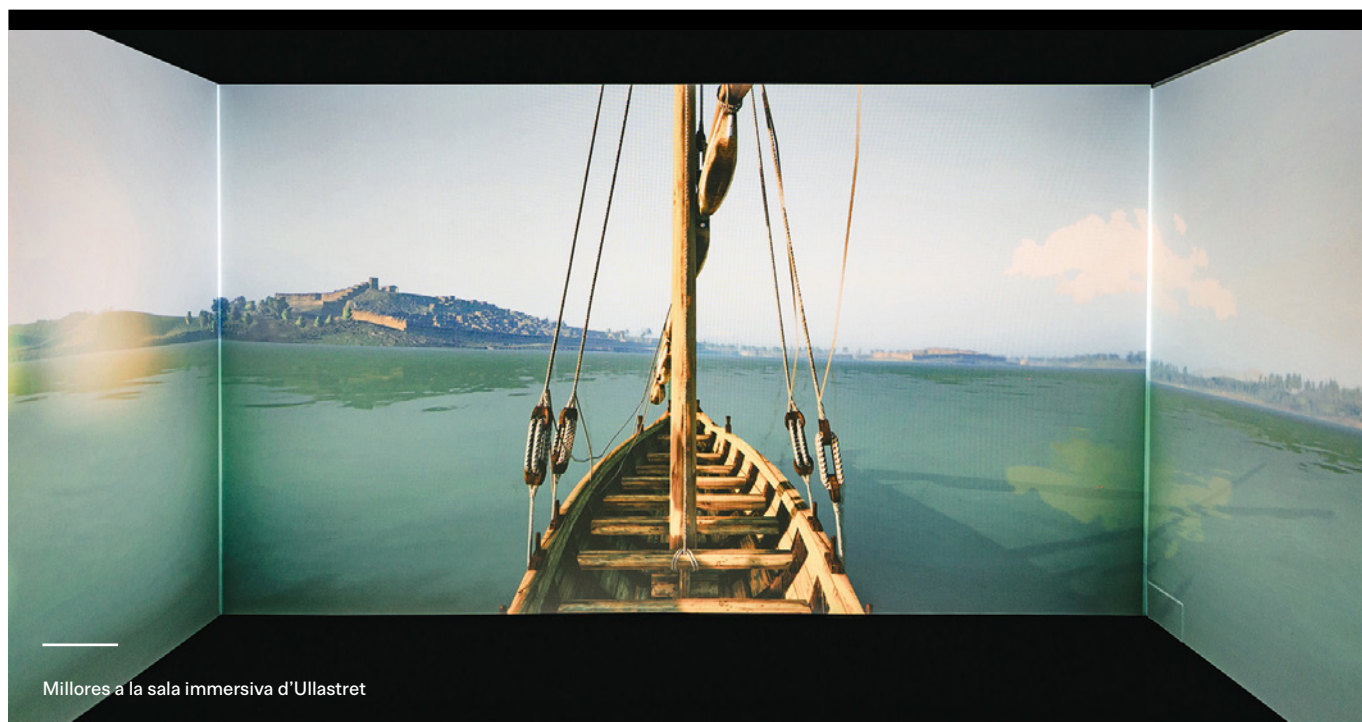
El MAC Olèrdola no ha estat una excepció en l'afany de millora d'instal·lacions i serveis. S'ha substituït el sistema de climatització de l'aula taller i s'ha implementat la traducció i locució al francès de l'audioguia. Ara bé, la principal actuació de millora ha estat l'execució del projecte de naturalització de l'espai d'accés. A més, s'ha reparat el sostre de la barraca de vinya de la zona de pícnic, s'ha instal·lat una reixa de ferro a la porta d'accés, s'han incorporat quatre bancs al camí del Pla dels Abats i dos a l'interior del recinte, s'ha substituït la il·luminació exterior de l'església de Sant Miquel per focus tipus led i s'ha reparat l'accés al celler medieval situat fora muralla.

Cal destacar que algunes de les actuacions dutes a terme a les seus d'Olèrdola i Ullastret han permès millorar la seguretat dels recintes per tal d'evitar-hi els actes vandàlics i d'espoli produïts al llarg de l'any, que han estat degudament denunciats als cossos i forces de seguretat.

Per la seva banda, el MAC CASC ha adquirit un ROV amb sistema de posicionament subaquàtic, que ha

permès iniciar el projecte d'inventari, documentació i valoració de jaciments arqueològics subaquàtics en fondària. També ha adquirit un escàner 3D i un ordinador d'altres prestacions per al registre en 3D dels materials arqueològics i el tractament dels models i les fotogrametries de les excavacions subaquàtiques.

2.2. Estudis i projectes tècnics

Durant l'any 2023, el MAC Barcelona ha iniciat un important procés de reforma de l'edifici on s'ubica, l'anomenat Palau de les Arts Gràfiques de l'Exposició Internacional de 1929, amb l'objectiu de recuperar-ne la fesomia original i d'adequar-lo a les necessitats d'un museu modern. Per tal de disposar d'una eina que emmarqui les obres presents i futures, s'ha encarregat la redacció d'un Pla d'usos de l'edifici a un equip pluridisciplinari d'arquitectes especialitzats en espais museogràfics i culturals.

Aquest mateix any, s'ha demanat també a un equip de dissenyadors projecte d'intervenció de l'espai enjardinat que hi ha al costat de l'edifici amb l'objectiu de convertir-lo en l'**Arqueosfera. Espai d'experimentació arqueològica macLAB**. El projecte s'ha presentat a l'ACdPC, l'ICUB i la regidoria del barri del Poble -Sec.

A més, la caiguda d'un llamp a la seu barcelonina ha comportat diversos desperfectes als porxos exteriors, que han fet necessari encarregar un informe tècnic per avaluar-ne l'estat estructural.

El MAC Empúries ha treballat amb el despatx d'arquitectura d'Irene Sancho i Gaietà Bigarós en el Projecte d'adequació de l'àrea del santuari del port de la ciutat grega, per tal d'integrar les restes descobertes en les excavacions a l'itinerari de visita del jaciment, l'execució del qual està prevista els anys 2024 i 2025. S'ha encarregat també un estudi de costos, elaborat pels arquitectes Joan Falgueras i Jordi Pigem, per precisar el pressupost de l'avantprojecte de futura ampliació dels espais expositius del MAC Empúries amb la construcció d'una nova sala exposicions.

La seu de Girona ha finalitzat la redacció de la primera fase del projecte executiu arquitectònic de reforma integral de Sant Pere de Galligants. El projecte preveu la recuperació arquitectònica de la muralla medieval i el condicionament de diversos espais del Museu; l'adequació, actualització i millora de l'accessibilitat amb la construcció d'un ascensor i una escala de comunicació interna; la restauració i condicionament del claustre romànic del Monestir; la creació d'un nou espai de recepció de visitants a l'exterior del monument,

Intervencions a la teulada a Barcelona

2.2. Estudis i projectes tècnics

i la creació d'una experiència de visita singular, amb una exposició immersiva a l'església abacial del Monestir.

A la seu d'Ullastret s'ha finalitzat l'avantprojecte de rehabilitació de l'antic edifici que hi ha a l'Illa d'en Reixac, redactat per l'arquitecte David Codinach i el seu equip, amb l'objectiu de convertir-lo, d'una banda, en un espai de treball i emmagatzematge per als investigadors que treballen al jaciment, i de l'altra, en un espai d'interpretació de l'assentament, amb la voluntat que esdevingui un equipament complementari del Museu.

Paral·lelament, l'empresa Baula Rural SCCL ha redactat el projecte d'actualització del sistema de recollida i evacuació d'aigües residuals procedents del Museu i de l'edifici de serveis ubicat a la part alta del Puig de Sant Andreu.

Aquest mateix any, la seu d'Olèrdola ha finalitzat la redacció del projecte d'accessibilitat a l'interior del recinte. La proposta consisteix en la realització d'un tram accessible des de l'entrada fins al castell. També s'ha licitat el projecte de restauració del castell d'Olèrdola redactat el 2017 per l'arquitecta Anna

Ibarz i acceptat el 2022 al programa Next Generation. L'execució, però, de tots els projectes del programa està actualment aturada.

El 2023 es finalitza el projecte bàsic de reorganització dels espais i els seus usos a llarg termini (2030) de les edificacions actuals, i es continua treballant en el projecte executiu i en l'ampliació conceptual cap als espais exteriors, que preveu el trasllat fora de l'equipament d'una part de l'acollida del visitant. Així mateix, es redacta el projecte de substitució de l'actual porta de ferro del recinte per una de més eficient i adaptada als nous temps, que es preveu instal·lar el 2024.

A finals d'any s'ha executat amb caràcter urgent l'actuació de consolidació i aixecament dels murs perimetrals de la torre O de la muralla, actualment en curs d'excavació, per tal d'impedir-ne la degradació i el pas de persones.

Un museu innovador, atractiu
i inspirador

Objectiu estratègic

3

El 2023 ha estat un any de continuïtat en el desenvolupament de dos projectes expositius que protagonitzen la voluntat del MAC de presentar un discurs arqueològic propi d'un Museu adaptat als temps presents: "Imperium. Històries romanes" a Barcelona i "Empúries, port de cultures" al MAC Empúries.

Les noves tecnologies formen part intrínseca de les noves exposicions permanents, videomapatges, audiovisuals amb reconstruccions 3D, vídeos immersius... aporten valor a l'experiència de la visita i ajuden a entendre i assimilar els continguts exposats.

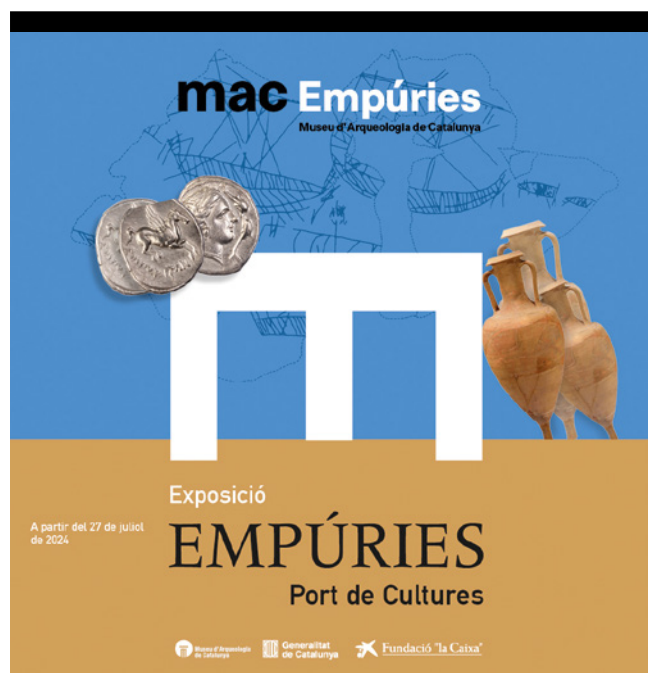
A tot plegat, cal sumar la línia d'exposicions temporals, en què es posa de manifest la projecció internacional del MAC.

3.1. Exposicions permanents

El 2023 ha estat un any de profundes transformacions al MAC com a conseqüència dels treballs de producció i muntatge dels nous projectes museogràfics de les seus de Barcelona i Empúries, "IMPERIVM. Històries romanes" i "Empúries, port de cultures", la inauguració dels quals està prevista el 2024.

El desenvolupament d'aquests dos projectes ha comportat el tancament parcial de les seus i actuacions de restauració de diferents peces que formaran part de les noves exposicions.

Així mateix, la presència de peces procedents de l'exposició permanent del MAC Girona a l'exposició temporal "El temps de la memòria" ha empès a fer un seguit de canvis en la presentació d'alguns dels objectes d'aquest espai, al mateix temps que es treballa en la planificació del desmuntatge de l'exposició permanent, previst el 2024, ateses les obres de reforma de Sant Pere de Galligants.

Render de l'exposició Imperivm

3.2. Exposicions temporals

El MAC ha presentat al públic dues noves exposicions temporals de producció pròpia, "Els bronzes de Riace. La visió artística de Luigi Spina" i "Iberer", presentada a l'Antikenmuseum de Basilea, que reflecteixen la intensa activitat en l'àmbit de les exposicions temporals que la seu del MAC Barcelona ha dut a terme, en què es defineixen dues línies d'actuació, una de local i una altra d'internacional.

L'exposició "Naufragis. Història submergida" s'ha pogut veure durant tot l'any. Això ha fet necessari renovar els acords de préstec temporal d'obres amb institucions i col·leccionistes particulars. La pròrroga també ha implicat realitzar treballs de manteniment dels objectes exposats en vitrina o exempts, i dels elements museogràfics. En paral·lel, les obres a la primera planta del Museu han comportat haver de retirar i tornar a muntar en diverses ocasions l'escenografia de l'exposició, formada per objectes patrimonials originals.

També han continuat obertes al públic les exposicions "El temps de la memòria: tresors del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona", a la nau central de Sant Pere de Galligants, i «Tresors d'Empúries» i "Asklepeion. L'Esculapi d'Empúries", amb què la seu emporitana ofereix una mostra representativa de les peces més importants de la seva col·lecció durant el

tancament dels espais d'exposició permanent amb motiu de les obres d'adequació i instal·lació de la nova museografia.

De l'1 al 30 de novembre la seu d'Olèrdola ha ofert l'exposició itinerant "Viu el Parc. Concurs de Fotografia 2023", organitzada per la Diputació de Barcelona.

Projectes en preparació 2024-2025

Durant el 2023 el personal tècnic del MAC Barcelona ha treballat en la producció de les exposicions "Toni Catany. Arqueologies" i "Furor circensis", projectes iniciats el 2022 i que es preveu inaugurar al llarg del 2024 i 2025, respectivament, i en l'exposició "Passió d'antic. Donació Esteve Estival", que mostrarà alguns dels objectes més representatius i singulars de la col·lecció que Esteve Estival va anar recopilant al llarg de la vida i de la qual la seva família ha fet donació al MAC.

3.2. Exposicions temporals

Els bronzes de Riace. La visió artística de Luigi Spina

El conveni de col·laboració per a activitats d'estudi, recerca i difusió signat amb el Museo Archeologico Nazionale di Reggio Calabria (Itàlia) ha tingut un primer resultat expositiu al MAC Barcelona, a la Sala 3 de temporals, d'uns 100 m², que prèviament ha estat completament renovada.

La mostra, inaugurada el 29 de juny i prorrogada fins al 26 de novembre, forma part de les celebracions del 50è aniversari de la descoberta d'aquestes obres mestres de l'escultura clàssica grega, enfonsades al mar, i complementa l'altra exposició de temàtica subaquàtica del MAC Barcelona, "Naufragis. Història submergida".

Componen l'exposició setze imatges en color i de gran format del reconegut fotògraf italià Luigi Spina, especialitzat en patrimoni arqueològic, que es complementen amb textos sobre l'autor, la seva obra i les peces arqueològiques que s'hi mostren, i amb un audiovisual de nova creació, que recrea les primeres etapes de la troballa.

Un museu inclusiu i socialment responsable

Objectiu estratègic

4

En la definició del MAC els termes inclusivitat i responsabilitat social tenen un marcat protagonisme i caracteritzen moltes de les accions que el Museu du a terme per difondre el coneixement, les experiències i les narratives que custodia.

Aquest afany per donar cabuda a tota la ciutadania respon a una qüestió de drets dels visitants a un museu o una exposició, però també, i potser més important encara, a una qüestió de beneficis socials i econòmics, atès que l'accessibilitat és sinònim de qualitat i, alhora, reforça la responsabilitat social corporativa que té aquest museu com a museu nacional que és.

4.1. Foment de la inclusivitat

La resposta del MAC a l'objectiu d'esdevenir un museu inclusiu es concreta en un seguit d'actuacions –molt sovint en col·laboració amb entitats locals i de l'àmbit social– que tenen com a finalitat obrir les portes d'aquesta institució als col·lectius en risc d'exclusió i fer accessible el Museu i les seves col·leccions a totes les persones, independentment de les seves capacitats i situació econòmica.

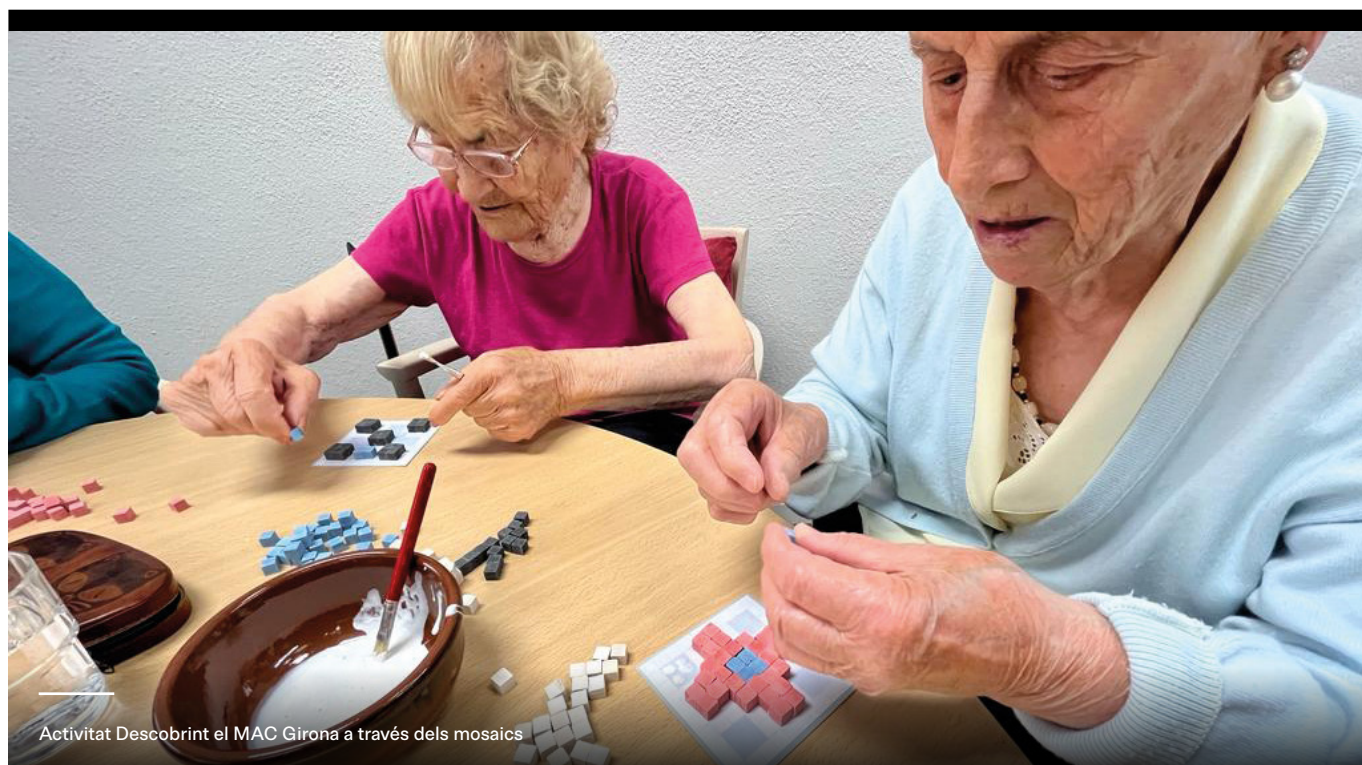
En aquesta línia, doncs, durant l'any 2023 al voltant de 3.000 alumnes de centres de màxima complexitat, majoritàriament de primària, s'han acollit als diferents sistemes de beques que s'ofereixen i entre els quals destaca el programa Argonautes de l'ACdPC.

També han gaudit d'entrades gratuïtes o amb descompte col·lectius amb dificultats per accedir al Museu, com són persones en situació d'atur, famílies monoparentals o persones amb alguna discapacitat. A més, el MAC continua treballant per apropar les col·leccions i les activitats del Museu al públic jove, amb un descompte a través del Carnet Jove, i pel foment del

català, amb l'entrada gratuïta per als participants en el programa de Voluntariat per la Llengua i els membres d'Òmnium Cultural.

D'altra banda, el 2023 el MAC ha desenvolupat diversos projectes d'accessibilitat cognitiva. Destaca la col·laboració del MAC Girona amb el programa RES de "la Caixa", que ha format vint-i-sis voluntaris d'aquesta entitat per dirigir una activitat amb grups de persones amb discapacitat intel·lectual. En aquesta mateixa línia, s'ha elaborat l'edició de lectura fàcil i en format virtual dels continguts de l'exposició "El temps de la memòria", que s'ha pogut veure en aquesta mateixa seu.

El MAC Barcelona ha signat un conveni de col·laboració amb la Casa Jove la Marina, l'hospital de dia de la Fundació Pere Claver per a adolescents amb trastorns psíquics, psiquiàtrics o relacionals, per a la realització de quatre activitats adaptades: "Com vam començar", "Jocs romans", "Com vivíem" i "Màgia i misteri a l'antic Egipte".

4.1. Foment de la inclusivitat

Un punt destacat per a la continuïtat d'aquestes accions ha estat la formació que ha rebut l'equip d'acció cultural i educativa en estratègies que permetin utilitzar el Museu com a espai generador de benestar.

Altres actuacions dutes a terme donen resposta a les necessitats del públic amb discapacitat auditiva o visual. Així, el MAC Girona ha incorporat el llenguatge de signes a les audioguies de les tauletes i als vídeos educatius. La seu d'Ullastret, a més dels bucles magnètics de què ja disposa, ofereix visites guiades amb intèrpret de llengua de signes en català i castellà, i posa a l'abast del públic audiosignoguies amb llenguatge de signes en català i castellà, i audioguies amb teclat en sistema Braille i en contrast de color i reproduccions de materials arqueològics que es poden manipular. Així mateix, el MAC Empúries ha preparat una visita guiada especial per a un grup de persones invidents de l'agència Camino Travel, SL de Burgos, que ha comportat la preparació de peces i reproduccions de la col·lecció perquè les puguin descobrir a través del tacte.

L'oferta del MAC destinada específicament al col·lectiu de gent gran és especialment àmplia. Destaca la participació del MAC Barcelona en la proposta "El museu més gran", un projecte en prova pilot que vol apropar els museus i el patrimoni cultural a la gent gran de la ciutat de Barcelona. I en aquesta mateixa línia, s'ha donat continuïtat a propostes com la participació en la iniciativa "Amb sucre o sense" duta a terme també al MAC Barcelona; l'activitat "Descobrint el MAC-Girona a través dels mosaics", adreçada als residents del Centre de Dia de Girona, en el marc del Dia Internacional dels Museus, o les activitats de caràcter manipulatiu que el MAC Ullastret ofereix a dos grups diferents de la Residència geriàtrica Zoilo Feliu de la Bisbal d'Empordà, també com a activitats per a la celebració del DIM.

Des del 2022 el MAC ha concretat la seva integració a Apropa Cultura amb la participació en el programa "El museu s'apropa", en què els museus de la xarxa es traslladen a residències de gent gran per organitzar tallers i activitats artístiques. Durant l'any 2023 s'han desenvolupat quatre propostes a mida en què es

Visita per a persones amb discapacitat visual a Empúries

Visita per a persones amb discapacitat visual a Ullastret

4.1. Foment de la inclusivitat

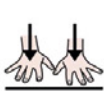
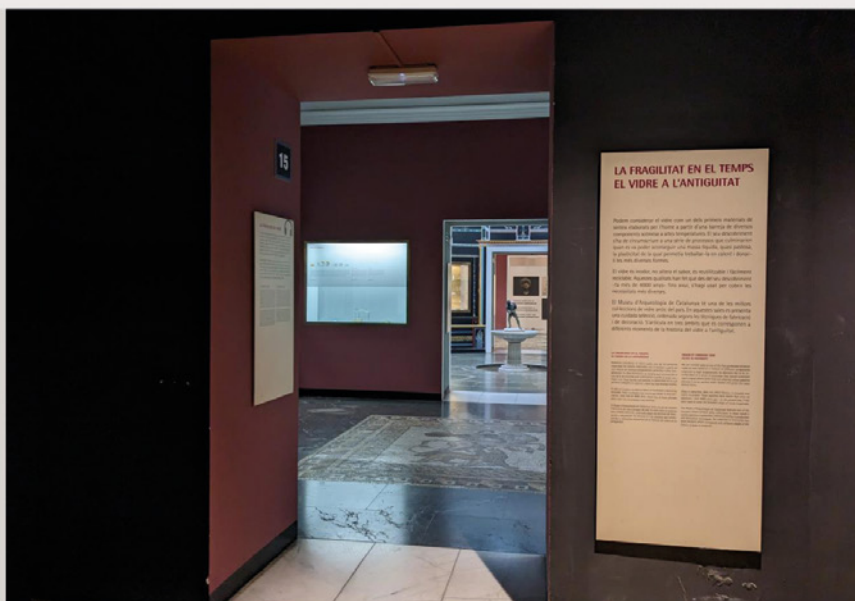
Guia d'anticipació TEA

Un dels projectes destacats duts a terme al llarg del 2023 ha estat l'edició de la guia per facilitar la visita al MAC Barcelona. Es diu que les persones amb trastorn de l'espectre autista (TEA) són aprenents visuals, és a dir, que comprenen millor la informació presentada visualment, atès que les imatges són estables i romanen en el temps, mentre que la paraula parlada desapareix ràpidament. Per aquest motiu, els suports visuals són un element essencial en qualsevol pla d'intervenció en el TEA. Les guies d'anticipació expliquen, doncs, el que succeirà al Museu i ajuden la persona a preparar la visita i, per tant, a tenir una experiència més positiva. La guia ha estat realitzada per Aprenem Autisme, una associació formada per familiars de persones amb autisme que dissenya serveis i projectes adaptats a les necessitats reals d'aquestes persones i les seves famílies.

La guia es fa arribar a totes les reserves de grups escolars i a les que arriben a través d'Apropa. D'acord amb l'objectiu d'inclusió del Museu, és important que el sistema de reserves sigui el mateix per a totes les persones interessades a visitar el MAC, de manera que sigui el mateix sistema el que s'adapti a les persones que necessiten un recurs específic, sense que s'hagi de crear un circuit exclusiu per sol·licitar-ho.

La visita

Després de la sala temporal està l'exposició La fragilitat del temps.

DESPRÉS DE LA SALA TEMPORAL ESTÀ L'EXPOSICIÓ LA FRAGILITAT DEL TEMPS.

4.1. Foment de la inclusivitat

posen en joc capacitats cognitives com la memòria, el llenguatge o l'atenció.

A aquestes actuacions, s'hi ha de sumar la col·laboració del MAC Empúries amb el CAP de l'Escala per a la cessió d'espais exteriors i de la biblioteca per a sessions de benestar i *mindfulness* adreçades a gent gran i a persones amb malalties com fibromiàlgia o depressió. Del maig a finals d'any, Empúries ha acollit nou sessions, que han estat molt ben valorades per usuaris i responsables. La seu també ha col·laborat activament amb el col·lectiu Més que Ciència facilitant l'accés i el permís per enregistrar i fer fotografies 360° al jaciment per a la iniciativa MKC360°, que acostia la ciència i la cultura a persones grans i a persones amb dificultats de mobilitat o deficiències cognitives.

A més, el MAC és un museu compromès amb el seu entorn proper, que reforça el vincle que té amb la societat implicant-se activament amb la comunitat local per promoure la inclusió i la diversitat cultural. Aquest ha estat l'objectiu de la seu d'Olèrdola, que ha contractat, mitjançant licitació, els treballs de jardineria a l'empresa LaFact - La Factoria Social de Terrassa, que forma persones amb discapacitat intel·lectual per la seva reinserció laboral.

Així mateix, amb la voluntat de portar el museu al barri, el MAC Barcelona, en col·laboració amb el CC Sortidor, ofereix l'activitat familiar gratuïta "El MAC a la plaça" adreçada als nens i nenes que en sortir de l'escola es queden a jugar a la plaça del Sortidor. També ha acollit les dones del grup d'alfabetització del Pla d'acollida Poble-sec per a tothom, adreçat a persones migrades, de la Coordinadora d'Entitats del Poble-Sec.

El MAC Empúries ha col·laborat amb l'Ajuntament de l'Escala i amb altres entitats del territori –centres penitenciaris, centres de gent gran amb demències o centres que treballen amb persones amb problemes de salut mental– en l'organització de deu visites guiades al jaciment i l'oferta d'entrades gratuïtes, i la seu d'Ullastret n'ha organitzat per al centre d'acollida Convent dels Franciscans de la Bisbal d'Empordà, llar per a persones afectades per VIH/SIDA en situació d'exclusió social, i per a grups procedents de centres

de salut mental d'arreu del territori.

Finalment, cal destacar també que en el marc de la col·laboració habitual amb el Servei de Mesures Penals Alternatives del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya per a la reinserció, el MAC Empúries ha acollit tres persones per a la realització de treballs en benefici de la comunitat.

Compromís amb la bioètica i l'enterrament de l'Estel

El Museu d'Arqueologia de Catalunya es compromet amb la bioètica i millorarà el tractament de les restes humanes que conserva. Revisarà les seves col·leccions des d'una perspectiva bioètica amb la creació d'un comitè d'experts.

En aquest context, s'han enterrat les restes momificades d'un infant de context no arqueològic, conservades al Laboratori de Paleopatologia del MAC des dels anys setanta, a les quals s'ha donat el nom d'Estel. La iniciativa és pionera a Catalunya i pretén explorar i promoure una perspectiva més respectuosa amb la dignitat humana, per fomentar, així, la reflexió crítica sobre com i què es vol explicar amb l'exhibició de restes humanes a les vitrines dels museus.

4.2. Foment de la perspectiva de gènere

El 2023 el Dia Internacional de la Dona ha tornat a convertir-se en una gran celebració a totes les seus del MAC.

A la seu de Barcelona s'ha organitzat la visita guiada "El 50% absent". El recorregut evidencia absències, eufemismes, silencis i tergiversacions que han fet desaparèixer la dona no tan sols del relat de la història sinó també dels processos d'estudi, recerca i descoberta en l'arqueologia actual.

Girona l'ha celebrat amb l'activitat "Amb ulls d'arqueòloga", una visita guiada a l'exposició "El temps de la memòria. Tresors del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona" a l'entorn de la qüestió de gènere i del seu relat en les societats prehistòriques.

El MAC Empúries ha ofert un itinerari guiat pel jaciment, amb l'acompanyament de les actuacions de la ballarina Laia Puigvert, que posa al descobert com era la vida de les dones i quin paper tenien en la societat clàssica.

Conèixer i posar en valor el paper rellevant de la dona en la societat ibèrica, tant en la vida privada com pública, ha estat l'objectiu de la visita guiada organitzada per la seu d'Ullastret, que ha completat la celebració amb un contacontes que repassa la història de l'arqueòloga Honor Frost, pionera en el camp de l'arqueologia subaquàtica.

Per la seva part, el MAC Olèrdola ha ofert una visita especial de l'activitat "Ermegodo, una dona del segle X", que posa la mirada en el paper de la dona a l'època medieval i dins el context de la *civitas* d'Olèrdola. La visita forma part des del 2022 del programa d'activitats guiades habituals de la seu.

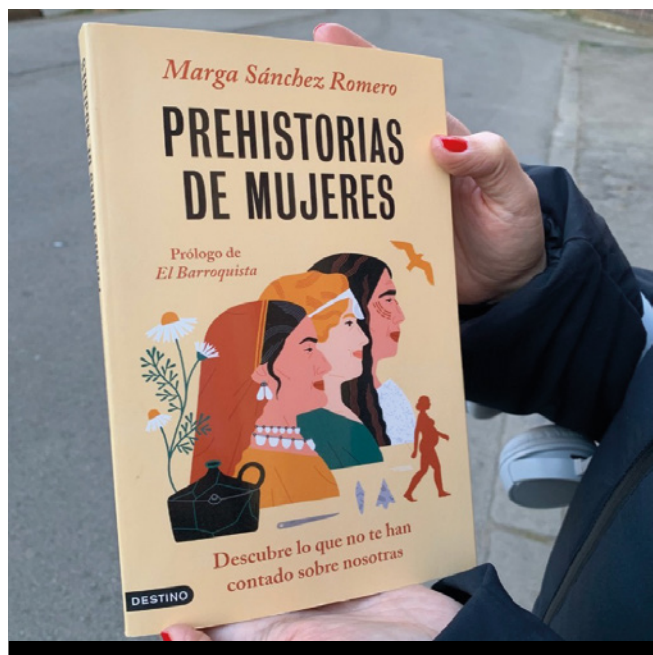
Més enllà d'aquestes actuacions puntuals, la inclusió de la perspectiva de gènere en el dia a dia del Museu es reflecteix en les diverses accions que s'han dut a terme al llarg del 2023.

En el marc de la seva participació en la iniciativa "Petites històries, grans dones", el MAC Barcelona ha dedicat l'activitat de contacontes teatralitzat a Jeanne Baret, qui es va fer passar per home per poder participar en una expedició científica arreu del món, quan les dones encara tenien prohibit de navegar en vaixells de la Marina francesa.

Aquesta mateixa seu ha ofert la xerrada "La dona al món de la pirateria", que presenta evidències que les dones han tingut un paper destacat en atacs a vaixells i ciutats costaneres, i ha acollit la presentació del llibre *Prehistorias de mujeres*, de Marga Sánchez Romero, que vol trencar els mites i destapar la contribució de les nostres avantpassades més antigues. Destaca també la ponència presentada per Isabel Moreno, conservadora

4.3. Accions amb perspectiva LGTBIQA+

restauradora del MAC, en el marc d'Inspiring Girls, per reflectir el valor de la formació i la projecció de les seves tasques.

La seu empordanesa i la d'Ullastret han col·laborat amb Paloma Zarzuela Gutiérrez, investigadora predoctoral de la UAB, que, en el marc de la seva tesi doctoral sobre la història de l'arqueologia a Catalunya, Madrid i Andalusia des del punt de vista de gènere, ha enregistrat un seguit d'entrevistes a arqueòlogues sobre la seva experiència professional per crear un petit documental.

D'altra banda, la programació de l'edició del festival de cinema Pèplum, organitzat per Untikesken d'Amics d'Empúries, s'ha centrat en el paper de la dona en l'antiguitat clàssica, temàtica que ha determinat els films projectats –*Les Troianes* i *Àgora*– i les activitats de la jornada inaugural, com la visita guiada "Les dones d'Empúries" i la xerrada "La dona a la Roma monàrquica: models de virtut", a càrrec del Dr. Antoni Cobos.

Així mateix, el MAC Girona ha continuat treballant en la tasca encetada l'any 2022 d'adaptació a la perspectiva de gènere de les activitats educatives.

El MAC, com a museu que treballa per a la inclusió i la responsabilitat social, no pot oblidar que una part important d'aquesta tasca se centra a revisar els continguts, itineraris i activitats del museu amb una mirada que inclogui la perspectiva LGTBIQA+.

En aquesta línia, el MAC s'ha sumat a la iniciativa Orgull de Museus, en què diferents museus de la ciutat de Barcelona s'apleguen per reinterpretar els seus espais i col·leccions, en el marc de la celebració del Dia de l'Orgull i la defensa dels drets i llibertats dels col·lectius LGTBIQA+.

Així mateix, el 22 de juny tècnics del MAC han participat en les jornades "Passa el relleu!", organitzada pel Centre LGBTI i l'Associació de Professionals de la Museologia de Catalunya, amb l'objectiu d'intercanviar experiències, trobar sinèrgies i teixir ponts entre museus, entitats i col·lectius que desenvolupen projectes culturals amb mirada LGTBIQ.

5.1. Suport a la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa

El 30 de mar de 2023 ha tingut lloc la reunió plenària de la Xarxa de Museus i Jaciments de Catalunya, en què s'ha aprovat el Pla d'acció de l'Arqueoxarxa 2023, estructurat en vint projectes amb un pressupost global de 120.000 €.

Projecte	Pressupost
Mapa de stakeholders de recerca	4.400
Sessió de connexió amb stakeholders de recerca	1.800
Suport elaboració mapeig i/o pla de recerca del tema seleccionat	2.000
Col·lecció Nacional d'Arqueologia	32.500
Normalització de la terminologia	1.500
Acció formativa - Giravolt 3D	500
Política d'adquisicions i protocol de recepció de materials	7.900
Arqueopòdcast	12.400
Programa d'itineràncies 2022	15.100
Cicle de conferències en format híbrid	3.000
Actualització del Pla de comunicació	4.000
Jornades Europees d'Arqueologia	4.000
Document orientacions estratègiques	12.500
Estratègia de desenvolupament de la Ruta de l'Art Rupestre	4.200
Creació de la Ruta de la Romanitat	2.700
Mapeig d'activitats didàctiques i disseny de recurs d'ús mancomunat	3.000
Trobada de direccions	3.000
Promoció internacional del patrimoni romà	4.000
Presentació institucional PA i POA	1.500
Despeses de funcionament ordinari de l'Arqueoxarxa	0

Programa de públics

En col·laboració amb l'Arqueoxarxa, el MAC ha estrenat la versió júnior de l'Arqueopòdcast, paral·lelament a la publicació de la segona entrega de la versió clàssica. Es tracta de dues publicacions de caràcter digital en format àudio, amb continguts arqueològics d'actualitat i accessibles des del lloc web, o des de les plataformes més populars com Ivoox, Spotify, Apple, etc.

Al Nadal s'ha engegat una campanya de comunicació dels diversos equipaments de l'Arqueoxarxa.

Així mateix, l'ACdPC ha continuat donant suport a l'Arqueoxarxa amb la contractació de reportatges fotogràfics del Castellot de Bolvir i la Fortalesa dels Vilars d'Arbeca.

Difusió de museus i jaciments

L'Arqueoxarxa ha estat present en l'edició del 2023 de les Jornades Europees d'Arqueologia, celebrades els dies 16, 17 i 18 de juny, amb la programació de més d'una trentena d'activitats, entre les quals destaquen tallers, degustacions, demostracions i circuits de descobriment, a més de visites guiades i portes obertes.

També ha comptat amb la participació dels membres de la Xarxa, la celebració, els dies 7 i 8 d'octubre, del 23è Cap de Setmana Ibèric, que en aquesta ocasió s'ha centrat en el lema "Qui és qui a la societat ibèrica?".

D'altra banda, amb l'objectiu d'ampliar l'activitat de la Ruta dels Ibers, necessitat detectada en l'exercici 2022, el mes de juny del 2023 s'ha presentat als membres de la Ruta el document Estudi i pautes de desenvolupament de la Ruta dels Ibers, elaborat per l'empresa Alisi, com a síntesi d'un procés de treball participatiu que ha tingut com a objectiu definir els reptes de futur de la Ruta i orientar-ne l'evolució.

El 2023 s'ha concretat la realització d'un estudi al voltant de la creació de la Ruta de la Romanitat, i les necessitats i característiques que ha de tenir, el resultat del qual estarà disponible al llarg del 2024.

5.1. Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa

Activitats i itinerància d'exposicions temporals

El cap de setmana del 29 i 30 d'abril s'ha celebrat a Badalona el festival romà Magna Celebratio i l'Arqueoxarxa hi ha participat amb un estant, en què s'ha fet difusió de les activitats i exposicions en curs als diferents equipaments que formen part de la xarxa.

Programa de millora dels processos i instruments de documentació i gestió de col·leccions

Des de la Xarxa de Museus i Jaciments de Catalunya s'ha treballat per la millora de la gestió, documentació i difusió de les col·leccions dels museus que formen l'Arqueoxarxa. En aquest sentit, els diferents membres de la Comissió de Col·leccions han treballat en les diverses línies marcades i, en especial, s'ha col·laborat amb el Servei de Museus en el projecte de canvi de programari de gestió de col·leccions.

El 20 de novembre s'ha dut a terme al conjunt monumental de Centelles (Constantí) la segona edició de la Jornada de Formació 3D, centrada en la difusió i explotació dels models en 3D en les plataformes i impartida pels membres dels Programa Giravolt 3D. La jornada, organitzada pel MAC en col·laboració

Dinamització del Cellar Romà i Centre Enoturístic i Arqueològic de Vallmora

El MAC i l'Ajuntament de Teià han signat un acord amb l'objectiu de dinamitzar conjuntament el Cellar Romà i Centre Enoturístic i Arqueològic de Vallmora, que s'integra a la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya (Arqueoxarxa) com a centre col·laborador.

Com a primer pas d'aquesta col·laboració, el MAC ha cedit la làpida d'Epictetus al Centre Enoturístic i Arqueològic de Vallmora, per tal que la peça ajudi a explicar la rellevància de l'enclavament, la relació amb Barcino i la peculiar història d'un home alliberat.

amb el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona i el Departament de Cultura, ha comptat amb la participació de 28 persones dels diferents museus membres de l'Arqueoxarxa i s'ha pogut seguir en estríming.

Així mateix, durant l'any 2023, els membres de l'Arqueoxarxa han continuat treballant en la incorporació d'objectes a la plataforma del projecte TANIT. Col·lecció Nacional.

Jornada de Formació 3D

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

Un element cabdal per a la difusió i projecció del patrimoni arqueològic català és la presència del MAC en el seu entorn més immediat a través de la participació i col·laboració amb entitats territorials en projectes i actuacions de foment de la cultura, l'esport, l'educació i el turisme, entre altres.

Del 8 al 21 de maig s'ha celebrat la XXV edició de la Fira Tarraco Viva, que, amb l'objectiu de revitalitzar el patrimoni com a espai de memòria i identitat col·lectiva, ofereix conferències, debats, presentacions, exposicions, etc. El MAC hi ha estat present el cap de setmana del 20 i 21 de maig en un gran estand compartit amb el MNACT, l'Arqueoxarxa i l'ACdPC, en què ha mostrat les ulleres immersives 360 graus que, entre d'altres, presenten els jaciments d'Ullastret, Empúries.

Per la seva part, des de la seu gironina el Museu manté una estreta relació amb l'oficina tècnica de la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona, a la qual ofereix suport tècnic i administratiu. Entre les fites assolides per la Xarxa durant el 2023 destaquen, entre altres, la culminació del fet que tots els museus de la Xarxa disposin d'un projecte educatiu; la presència de la Xarxa en diversos àmbits professionals i institucionals, i la consolidació del projecte de col·laboració amb els instituts de Girona en la campanya de Nadal. Aquesta col·laboració amb la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona es fa palesa també a través de les seus d'Ullastret i Empúries, que participen activament en diverses comissions d'àmbit educatiu i de comunicació, i en el Plenari de la Xarxa i la Comissió Tècnica, respectivament.

El MAC Olèrdola manté també la seva col·laboració habitual al llarg de l'any amb l'Ajuntament d'Olèrdola i la Diputació de Barcelona (gestora del Parc d'Olèrdola) en l'organització d'activitats, la creació de recursos, en comunicació i gestió, etc.

La col·laboració específica de la seu d'Olèrdola amb l'Ajuntament del municipi s'ha concretat en activitats com la caminada entre barraques de vinya al Fondo de la Seguera, la 22a edició de la cursa de triatló de muntanya al Castell d'Olèrdola, el programa "Most

Festival" i la campanya de Nadal "Compra a prop", dels ajuntament d'Olèrdola, Santa Margarida i els Monjos i Subirats.

El MAC Ullastret ha treballat en la definició del nou Pla estratègic de desenvolupament local i ocupació dels municipis de la Bisbal d'Empordà, Forallac, Corçà, Ullastret i Cruïlles, Monells i Sant Sadurn de l'Heura. També ha mantingut la col·laboració habitual amb grups i entitats del municipi en l'edició 2023 de la Marató de TV3.

En l'àmbit de la formació destaca, entre altres, l'organització d'una nova edició, la sisena, del Workshop Empúries, celebrat al mes de maig, fruit de la col·laboració entre el MAC Empúries i l'ETS d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya. I en col·laboració amb l'equip ICE Dolors Condom de Cultura Clàssica de la UdG, Empúries ha acollit els alumnes de llatí de 4t d'ESO de les comarques gironines en una trobada al jaciment. Així mateix, la seu empordanesa ha continuat col·laborant amb la Fira Arrels del Vi de Sant Martí d'Empúries, amb la cessió d'espais per fer-hi el tast de vins.

D'altra banda, en el marc de la col·laboració establerta des de fa anys amb el màster Erasmus Mundus European Master in Tourism Management de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona, el MAC Ullastret ha ofert als alumnes del màster visites guiades a la ciutat ibèrica d'Ullastret i al jaciment iber de Castell (Palamós).

A més, el MAC prepara la signatura del conveni per formar part del Programa Mentora, adreçat a prevenir l'abandonament escolar prematur, que preveu signar durant l'any 2024.

Quant a la promoció del turisme cultural, el MAC forma part del Club Cultura i Identitat del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, amb què col·labora en l'organització d'activitats per a públic final, viatges de familiarització, tallers, sessions per a publicitat i altres actes de difusió. Alhora també col·labora amb altres clubs del Patronat, com el de benestar, el club del vi DO Empordà o el de turisme inclusiu. Així mateix, el Museu també ha participat activament en el desenvolupament

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

Trobada de dibuixants i aquarellistes a Olèrdola

del Pla de sostenibilitat turística del Baix Empordà, impulsat pel Consell Comarcal del Baix Empordà, i a principis del 2023 ha acollit, a la seu d'Ullastret, una de les sessions del grup de diagnosi i treball.

En aquesta mateix línia, el Museu ha participat en la presentació de l'exposició "La Senyora de les Muntanyes" feta a Dinosfera, Coll de Nargó, en col·laboració amb Geoparc Orígens.

A la col·laboració habitual de la seu d'Olèrdola amb la Diputació de Barcelona, el 2023 s'hi ha afegit la jornada Cercle de Voluntaris dels Parcs Naturals, amb una visita guiada al Pla dels Abats, el barri fora muralles, que ha tingut 30 inscrits, i la participació en el programa "Parcs de llegendes", una sèrie de les televisions locals, disponible des del 16 d'abril, que té l'objectiu de donar a conèixer la Xarxa de Parcs Naturals. Així mateix, manté la seva col·laboració en el projecte d'espais patrimonials amb discurs relacionat amb el vi i el producte VIQUET, i en la iniciativa la Carretera del Vi dels cellers del Penedès i el Garraf. Juntament amb el Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú ha organitzat una visita per a l'Associació Amics del Museu. També ha acollit la trobada de dibuixants i aquarellistes urbans del Penedès, celebrada el 5 de novembre, i la filmació d'un vídeo promocional i d'un videoclip musical.

A més, el MAC s'ha integrat, amb l'exposició "Naufragis. Històries submergides", en el conjunt d'activitats culturals proposats des de Turisme BCN per a la promoció de la Copa Amèrica 2024.

Empúries ha estat el marc escollit per a les rodes de premsa d'esdeveniments esportius; així, a principis d'any la consellera de la Presidència, Laura Vilagrà, ha presidit a l'esplanada dels temples la presentació del Massi-Tactic UCI Women's Team per a la temporada 2023, l'únic equip català femení que competeix a l'elit mundial.

Així mateix el mes de juny Empúries ha acollit la presentació de premsa del Campionat del Món d'Optimist, que ha comptat amb la presència d'Anna Caula, secretària general de l'Esport i de l'Activitat Física de la Generalitat de Catalunya, i Miquel Noguer, president de la Diputació de Girona i del Patronat de Turisme Costa Brava-Girona, a més de diverses autoritats del món local. A més, l'equip tècnic del MAC Empúries ha assessorat els responsables de la competició en tot allò que els han demanat; en aquest sentit i com a curiositat, cal esmentar el fet que les medalles que s'han lliurat als guanyadors de les proves estan inspirades en les dracmes emporitanes.

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

El MAC es projecta a escala estatal i internacional amb la participació en projectes i acords de col·laboració que es presenten a continuació.

Presentació el mes d'abril a Eivissa del projecte d'exposició virtual realitzat en el marc del projecte euroregional "Intermedit. The Mediterranean Exchange in Antiquity", conjuntament entre el MAC Empúries, el Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera i el Musée Archéologique et Oppidum d'Ensérune (Nissan-lez-Ensérune). Així mateix, en la reunió dels participants amb representants de l'Euroregió Pirineus Mediterrània feta al mes de setembre s'ha acordat preparar una mostra temporal conjunta, per presentar als tres museus l'any 2024, que inclogui l'exposició virtual i altres recursos digitals generats.

Participació en el programa "Groundcheck", iniciat l'any 2022, en col·laboració amb l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid amb el subprojecte "Ampurias' Future – Learning from the Past. Sea Level Development and Climate Change from 5500 BC until AD 2100", codirigit per D. Marzoli (DAI) i P. Castanyer (MAC-Empúries). S'ha continuat treballant en la interpretació de les dades obtingudes

en els diferents sondejos geològics per tal d'elaborar propostes que contribueixin a generar coneixement en l'àmbit de l'evolució del paleopaisatge. També s'ha avançat en la preparació de la publicació dels resultats, prevista per al 2025 dins la sèrie "Madrider Beiträge" del mateix Institut Arqueològic Alemany.

Participació en el projecte europeu PITCHER Erasmus +, mitjançant la seu d'Ullastret, en col·laboració amb l'INS de la Bisbal d'Empordà. L'objectiu principal del projecte és crear recursos pedagògics oberts adreçats a joves estudiants d'instituts i centres de secundària, que condueixin a conscienciar la població sobre l'espoli i el tràfic il·lícit de patrimoni.

Participació a la xarxa Iron Age Europe de museus que gestionen alguns dels jaciments i/o col·leccions més importants de la protohistòria europea, i que es concreta en la col·laboració de la seu d'Ullastret en algunes de les activitats organitzades per la xarxa i en la traducció dels continguts de la pàgina web al català i castellà.

Participació del MAC, a través de la seu d'Olièrdola, en el programa BIOSPHERE, un compromís per a la sostenibilitat desenvolupat per la UNESCO i que a Catalunya el despleguen la Diputació de Barcelona, l'Institut de Turisme Responsable (ITR) –vinculat a la UNESCO– i la Cambra de Comerç de Barcelona.

Participació del MAC CASC en el projecte "Heritage BAG" del sincrotró de Grenoble (ESRF), finançat per la UE; concretament en el subprojecte (scientific case) sobre l'anàlisi de fustes arqueològiques: determinació dels compostos, distribució i diferències entre tipus de fustes del mateix vaixell i també d'altres de diverses èpoques, en col·laboració amb l'Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Vilanova i la Geltrú (EPSEVG).

Participació en el projecte europeu "WOODPLAKE, Archaeological Wooden Pile-Dwelling in Mediterranean European lakes: strategies for their exploitation, monitoring and conservation" (2020-2023), a través del MAC CASC.

Col·laboració en el programa CETS (Carta Europea de Turisme Sostenible en Espais Naturals Protegits).

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

El MAC Olèrdola és membre des del 2019 d'aquesta iniciativa de gestió dels equipaments naturals i patrimonials que posa l'èmfasi en el turisme sostenible, les necessitats del medi ambient i el desenvolupament local.

Borsa Mediterranea del Turismo Archeologico

El Museu d'Arqueologia de Catalunya ha participat en la 25a edició de la Borsa Mediterranea del Turismo Archeologico (BMTA), d'abast internacional, que ha tingut lloc a Paestum del 2 al 5 de novembre de 2023 amb l'objectiu de valorar les destinacions turístiques arqueològiques i promocionar-ne els jaciments i museus, així com afavorir-ne la comercialització i el desestacionament.

El director, Josèp Boya, hi ha impartit una conferència en què ha presentat el Museu, i s'han programat diverses sessions de treball amb institucions, equipaments i empreses de difusió del patrimoni arqueològic, a més de l'organització d'un estand.

Col·laboració científica per a l'excavació d'un vaixell hel·lenístic entre el DRASSM i el MAC-CASC (maig 2023) en el marc del projecte "Fort Royal 1, Cannes (França)".

Conveni de col·laboració amb el Museo Archeologico Nazionale di Reggio Calabria, amb l'objectiu de desenvolupar temes comuns, contribuir a la protecció i millora del patrimoni cultural, i promoure el desenvolupament d'activitats culturals i de formació, i de la recerca en el sistema socioeconòmic cultural nacional i internacional.

Inici de la tramitació d'un conveni de col·laboració científica entre el MAC, a través del CASC, i el DRASSM.

Participació en el III Congrés Internacional Ibers a l'Ebre, celebrat els dies 10, 11 i 12 de novembre a Tivissa, i ha comptat amb la conferència "La difusió del patrimoni iber a Catalunya: la visió i l'aportació del MAC", impartida pel director del MAC, Josèp Boya, en el marc de la sessió "Socialització del patrimoni".

Festival Internazionale dell'Archeologia. Sardegna

El Museu d'Arqueologia de Catalunya ha estat convidat a participar al **Festival Internazionale dell'Archeologia. Sardegna,** celebrat del dia 1 al 3 de juliol. Delegat pel director, Joan Muñoz ha participat en una taula rodona per situar el MAC en un context de col·laboració internacional, juntament amb Nikoletta Saraga, Direttore Generale ad interim delle Mostre e dei Musei del Ministero Ellenico della Cultura; Stéphane Verger, Direttore Museo Nazionale Romano; Paolo Giulierini, Direttore del Museo Archeologico Nazionale Napoli, i Miljenko Yurkovich, Direttore IRCLAMA: International Research, Centre for Late Antiquity.

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

La gran exposició arqueològica “Iberer”

Entre els anys 2021 i 2022 el MAC Barcelona va presentar una gran producció pròpia dedicada al món ibèric “L'enigma iber. Arqueologia d'una civilització”. Fruit del conveni establert amb l'Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig (AMB), la mostra original s'ha adaptat per exposar-la al museu de Basilea (Suïssa) entre el 19 de novembre de 2023 i el 26 de maig de 2024.

La nova versió –amb els continguts alemany, català, anglès, francès i castellà– inclou més de tres-cents objectes de quaranta jaciments arqueològics que són testimonis de la diversitat i bellesa d'aquests pobles tan importants de l'edat del ferro europea.

La col·laboració entre el MAC i l'AMB també ha permès editar un nou catàleg específic de l'exposició de 124 pàgines, *Iberer*; el quadern de textos plurilingüe, i un dossier especial, “Die Iberer”, de la prestigiosa revista *Antike Welt* (núm. 54, 2023/6). La coordinació ha anat a càrrec de L. Gorgerat (AMB) i M.C. Rovira (MAC).

Participació en la 22a reunió de la Comissió d'Experts del Plan nacional de protección del patrimonio arqueológico subacuático.

Participació en la “Reunió internacional d'experts sobre l'extracció i conservació del derelict Mazarrón 2”.

Assessorament científic del Centre Iberia Graeca per a la proposta del guió museològic de l'exposició

temporal “Entre el caos y el cosmos. La naturaleza en la antigua Grecia” del Museo Arqueológico Nacional (Madrid).

Un museu que contribueix
decisivament al coneixement,
conservació i difusió del patrimoni
arqueològic català

Objectiu estratègic

6

El MAC és centre generador de coneixement i els seus jaciments esdevenen una font imprescindible de la recerca en el nostre país; la difusió d'aquest coneixement una peça clau en les funcions del Museu, ja sigui a través de publicacions pròpies, de col·laboracions en publicacions científiques de reconegut prestigi, de la participació en seminaris i congressos o oferint assessorament a projectes de recerca.

En aquest context, garantir la conservació dels fons que custodia el Museu i assegurar-ne la consulta en suports digitals que en garanteixin, alhora, l'accessibilitat i la permanència futures ocupen una part important dels esforços i recursos del MAC.

6.1. Recerca

Durant l'any 2023 el MAC ha liderat i coliderat set projectes de recerca d'àmbit nacional i internacional.

Continuació del projecte de recerca “El comerç grec al Mediterrani Occidental en el segle IV aC mitjançant les evidències de les produccions ceràmiques gregues: les àmfores. Arqueologia i Arqueometria”. IP: Xavier Aquilué. (Iberia Graeca)

Projecte de recerca “Estudi de la sepultura i *martyrium* de Sant Eudald, Sta. Maria de Sorba (Montmajor, Barcelona)”. IP: Núria Armentano i Jordi Principal. (MAC Barcelona)

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “*Emporion, Emporiae, Empúries: diacronia de les seves àrees portuàries*” (CLT/17/2022-ARQ001SOL-143. 2022-2025). IP: Pere Castanyer i Marta Santos. (MAC Empúries i MAC CASC)

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “La Draga en el procés de neolitització de les comarques de Girona” (CLT009/18/00050). IP: A. Palomo i R. Buxó. (MAC Barcelona i MAC CASC)

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “La fortificació romana d'Olèrdola. Elements poliorcètics i context funcional” (FROL) (CLT/2022

- ARQ001SOLC-152. 2022-2025). IP: Núria Molist. IP substitut: Xavier Esteve. Coordinador de recerca: Jordi Principal. (MAC Olèrdola)

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “Sistemes poliorcètics d'accés als hàbitats ibèrics” (SPAHI) (ARQ001SOL-148-2022). IP: Jordi Principal. (MAC Ullastret i MAC CASC)

Projecte quadriennal de recerca “El derelictes Illes Formigues II i el comerç de productes bàtics al Nord-Est Peninsular” (ARQ001SOL-156-2022. 437 CU0050). IP: Rut Geli. (MAC CASC)

Així mateix ha participat en onze projectes liderats per altres institucions.

Projecte DataLAC, de la Université Lumière Lyon 2 (França). (MAC Ullastret)

Projecte de recerca al Pròxim Orient “Origen y desarrollo de las primeras comunidades agrarias en el valle del Tigris y Montes Zagros”, coordinat des de la UAB i liderat pel Dr. M. Molist (Grup de Recerca Arqueològica a la Mediterrània i al Pròxim Orient, GRAMPO. 2021 SGR 744). (MAC Girona)

Projecte de recerca al Pròxim Orient “Projecte arqueològic de Tir, el Líban”, coordinat des de la UPF i

Tasques de prospecció a Olèrdola

6.1. Recerca

liderat per la Dra. M. E. Aubet i Francisco Nuñez. (MAC Girona)

Projecte de recerca “Caracterización social y funcional de los asentamientos urbanos de la Iberia septentrional” (PID2019-106224GB-I00. MCIN/AEI/ 10.13039/501100011033), de la UB (Grup de Recerca d'Arqueologia Clàssica i Protohistòrica, GRACPE). (MAC Ullastret)

Projecte de recerca “Estudi analític del crani d'un individu ibèric procedent d'una torre de la muralla ibèrica d'Olèrdola”, liderat per la Universitat Autònoma de Barcelona i la professora M. Eulàlia Subirà. (MAC Olèrdola)

Projecte de recerca “GEPRICO. Rites de commensalitat gaulois, etrusques et phocéens (2023-2027)”, finançat per l'ANR (Agence Nationale de la Recherche), centrat en l'estudi dels jaciments de, Tarquinia i Caere-Pyrgi, Alèria, Massàlia, Emporion i Lattes/La Monédière. (MAC Empúries)

Projecte de recerca “Origen i desenvolupament de les ciutats indigetes i laietanes: Ullastret i Ilturo” (CLT/2022 - ARQ001SOLC-177), de la UB (Grup de Recerca d'Arqueologia Clàssica i Protohistòrica, GRACPE). (MAC Ullastret)

Projecte de recerca “Producció i consum de vi. Un viatge entre química i arqueologia en el Mediterrani Occidental”, liderat per la Universitat de Barcelona i la professora Alessandra Pecci. (MAC Olèrdola)

Projecte de recerca “SyLitMéd. Le littoral de Méditerranée nord-occidentale aux VIIIe-XIe siècle Programme de recherche 2023-2028”. (MAC Empúries)

Projecte META-MUSEUM, coordinat pel Politecnico di Torino, relacionat amb la realització d'experiments neurocientífics en l'àmbit de la participació cultural. El projecte s'integra en HORIZON-CL2-2023-HERITAGE-01-04: Patrimoni Cultural en transformació. (MAC Barcelona)

Projecte quadriennal de recerca “Ecclesia Coemeteria et Loci (saec VIII-XI). Sidilianum, Sancti Hilarii de Breda, Olerdola / Esglésies, cementiris i llocs. Sant Quirze de Colera, Sidillà i Olèrdola (ECLOC)”, coordinat des de la UB (CLT/2022 - ARQ001SOLC-125). (MAC Olèrdola)

La Fundació PALARQ ha finançat parcialment alguns dels projectes de recerca del Museu.

Visita guiada a l'Illa d'en Reixac (Ullastret) per divulgar els resultats del projecte SPAHI

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

Presentació de les restes neandertals de la Cova Simanya

El Museu d'Arqueologia de Catalunya, a Barcelona, ha presentat les restes neandertals procedents del jaciment de Cova Simanya, situat al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i de l'Obac. El conjunt està format per 54 restes neandertals corresponents, com a mínim, a tres individus, fet que el converteix en el més important de Catalunya i un dels més rellevants de la península ibèrica.

La presentació pública de les restes neandertals ha coincidit amb la publicació de l'article científic "A new assemblage of late Neanderthal remains from Cova Simanya (NE Iberia)" a la prestigiosa revista científica internacional *Frontiers in Earth Science*, a càrrec dels doctors Juan Ignacio Morales (IPHES-CERCA), Artur Cebrià (UB) i Antonio Rosas (MNCN-CSIC), codirectors de l'excavació, i en el qual han participat també altres investigadors procedents de diverses universitats i centres de recerca d'àmbit nacional i europeu.

La funció del MAC va més enllà de la conservació del patrimoni, com a museu té la missió de contribuir a difondre'l, però també a crear nou coneixement sobre el patrimoni que custodia.

Aquest paper queda palès en les nombroses publicacions sobre projectes de recerca en curs i altres treballs d'investigació sobre el conjunt arqueològic i el patrimoni que conserva el Museu que es fan en obres collectives i revistes de temàtica arqueològica, com les revistes *Desperta Ferro*, *Unicum*, *Drassana*, o el *Boletín Ex Officina Hispana*. Així, el MAC a Barcelona

ha acollit la presentació del número 22 de la revista *Cypsela. Revista de prehistòria i protohistòria*, acte que ha comptat amb una taula rodona en què han participat alguns dels autors.

També es fa present en la resposta que es dona a les consultes d'investigadors externs i en la realització d'anàlisis isotòpiques, de radiocarboni o d'arqueometria per a projectes de recerca externs, tesis doctorals i treballs de fi de grau i màster que du a terme el personal tècnic del MAC.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

En aquesta mateixa línia de col·laboració, el CASC ha cotutoritzat dos treballs de recerca d'estudiants de batxillerat i un treball de final de grau d'una alumna de l'Escola Superior de restauració i conservació de Béns Mobles de Catalunya. I des de la seu del MAC Girona s'ha donat suport a la campanya d'excavació del projecte de Mollet III, a Serinyà (Pla de l'Estany), amb l'objectiu principal de preservar l'estratigrafia i el manteniment de l'entorn del jaciment.

Una de les eines per difondre els resultats de la recerca duta a terme són les notes de premsa. Destaca la nota emesa en relació amb la troballa d'un altar de grans dimensions, en les excavacions arqueològiques dutes a terme a la ciutat grega d'Empòrion en el marc del projecte de recerca impulsat pel MAC des del 2018, en col·laboració amb l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid.

77è Curs d'Arqueologia d'Empúries

Entre els dies 2 i 22 de juliol, s'ha dut a terme el 77è Curs d'Arqueologia d'Empúries, amb el títol "Rutes de comerç i ports en època antiga". A més dels treballs de pràctica arqueològica, s'hi han programat conferències al voltant de la temàtica tractada a càrrec de la Dra. Franca Cibecchini (DRASSM – Ministère de la Culture), el Dr. Carlos de Juan (Universitat de València. Institute of Nautical Archaeology - Texas A&M), la Dra. Dirce Marzoli (Institut Arqueològic Alemany de Madrid) i el Dr. Josep Maria Nolla (Universitat de Girona), amb la participació dels membres de l'equip tècnic del MAC Empúries. Els alumnes del curs han completat la formació amb la realització d'un taller de digitalització 3D, a càrrec de l'equip OpenLabs de la UAB, i un taller de prospeccions arqueològiques, de la mà de l'equip de SOT Prospecció Arqueològica. Paral·lelament s'han organitzat diverses visites a llocs i museus d'interès arqueològic, com el jaciment i museu d'Ensérune, el museu NarboVia (Narbona) i les seus del MAC a Barcelona i Ullastret, i una visita a l'excavació del CASC al Port d'Empúries.

Vint-i-un alumnes procedents de les diferents universitats i centres de recerca catalans i de la resta

de l'estat han participat en aquesta 77a edició del curs, als quals cal afegir diversos estudiants de la Universitat Paris Nanterre (França), de la Universitat de Pau (França) i del Pontificio Instituto di Archéologia (Itàlia).

VI Workshop Empúries

Un any més Empúries ha acollit el Workshop Empúries, organitzat en col·laboració amb l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB). Aquesta edició ha comptat, per primer cop, amb la participació del Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia (CITM) de la Universitat Politècnica de Catalunya. Les jornades, del 12 al 14 de maig de 2023, han esdevingut un espai d'aprenentatge per als alumnes dels graus de Multimèdia, de Disseny i Desenvolupament de Videojocs, i de Disseny, Animació i Art Digital, que han col·laborat amb els estudiants de l'ETSAB. Entre els participants també hi ha hagut un petit grup d'alumnes i professors de l'Eskisehir Osmangazi Universitesi de Turquia.

VI Workshop d'Empúries

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

Aquesta edició, basada en la tecnologia del videomapatge en l'àmbit patrimonial, ha combinat les sessions teòriques amb l'aprenentatge pràctic dels alumnes, que han desenvolupat un projecte de videoprojecció sobre una maqueta, sobre la cultura del vi en època clàssica.

IV Seminari d'Arqueologia Experimental

Els dies 16, 18, 19 i 20 de maig s'ha dut a terme el IV Seminari d'Arqueologia Experimental amb el títol "La talla lítica experimental".

L'objectiu principal del seminari s'ha centrat a entendre els processos bàsics de les produccions lítiques en el marc d'una llarga diacronia que comprèn des de les primeres eines fins a les més notables produccions del final de la prehistòria.

Els docents que hi ha participat compten amb una amplíssima expertesa en projectes d'experimentació sobre indústria lítica tallada i en la docència a tota classe de públics.

Coneixement compartit

La creació de coneixement requereix forçosament la voluntat de compartir-lo i l'interès per adquirir-ne. I és amb aquesta filosofia que el MAC fomenta des de l'organització i participació del seu personal en tot tipus d'activitats formatives.

Destaquen les classes impartides per personal del CASC en el màster d'Arqueologia Nàutica i Subaquàtica de la Universitat de Cadis sobre els derelictes d'època antiga excavats, i sobre l'arqueologia subaquàtica com a tècnica d'investigació històrica en el grau d'Història de la Universitat de Girona, així com la seva participació en el 4t Curs per a guies subaquàtics del Parc Natural del Cap de Creus (PNCC), amb una classe sobre el patrimoni subaquàtic al Cap de Creus i la seva protecció. El MAC CASC també ha ofert assessorament a Direcció General de Costes del Ministeri i a l'Ajuntament de l'Escala en el projecte de restauració de l'escullera d'Empúries.

S'ha organitzat la taula rodona "Els cursos de formació en arqueologia en conjunts monumentals i

Suport a la recerca a Girona

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

arqueològics. Balanç i perspectives de futur”. A més, ha acollit el cicle de conferències de tardor de la Tribuna d’Arqueologia, que organitza el Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de la Direcció General del Patrimoni Cultural. Aquesta mateixa seu” també ha col·laborat amb el Màster de la Mediterrània Antiga (UOC, UAB i UAH) amb una sessió de treball que ha inclòs una visita especialitzada a l’exposició “Naufragis. Històries compartides”.

El MAC ha assistit del 18 al 20 de juny al CM Màlaga per conèixer de primera mà les propostes innovadores en tecnologies digitals que es presenten en aquesta reconeguda fira internacional.

També ha estat present a la jornada Interacció 23: Cultura amb veu jove, organitzada pel CERC els dies 9 a 11 d’octubre, en què s’han presentat un conjunt d’experiències per debatre l’expressió “la gent jove no té interès per la cultura”.

La presentació “Noves audiències / Responsabilitat social. El Museu d’Arqueologia de Catalunya i el

collectiu LGTBIQ+” ha estat l’aportació del Museu a la 8a Jornada de l’Observatori de Públics. “Desenvolupament de públics. Eines per atreure noves audiències”, feta a l’Auditori del MACBA el 30 de novembre.

A més, el personal ha rebut formació del programari EUROMUS, amb l’objectiu d’actualitzar coneixements i resoldre dubtes.

Acollida d’estudiants en pràctiques

Un total de vint-i-tres estudiants han fet les pràctiques al MAC durant l’any 2023.

Dos estudiants becats amb les beques per fer pràctiques a l’ACdPC (CLT073) de l’Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural del Departament de Cultura han donat suport a les àrees de Comunicació i Exposicions.

Sis estudiants han fet al Museu les pràctiques curriculars del grau, dos procedents de la Universitat de Girona, dos de l’Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, una estudiant de la Universitat de Navarra i una de la Universitat de Gant (Bèlgica), en el marc del programa Erasmus+. A més, durant quatre jornades quinze estudiants del Curs d’Arqueologia Bàsica de la UdG han realitzat tasques vinculades amb el jaciment i el Museu a Empúries.

En aquesta mateixa línia, la 26a edició del Curs pràctic d’Arqueologia Subaquàtica ha comptat amb la participació de catorze estudiants de pràctiques, quatre de la Universitat de Cadis, vuit de la de Barcelona, un de l’Autònoma de Barcelona i un de la Rovira i Virgili, i diversos estudiants de la Universitat de Barcelona han realitzat pràctiques de dibuix arqueològic a la seu del Museu a Ullastret.

6.3. Gestió de col·leccions

Cessió d'objectes

Durant l'any 2023 el MAC ha formalitzat tres contractes de cessió en règim de comodat per col·laborar en l'elaboració i la renovació dels discursos expositius de les exposicions permanents de les institucions següents:

- Casa Palacio de las Godoyas: dos objectes procedents del derelict de Presido (l'Estartit, Baix Empordà) del CASC.

- VINSEUM Museu de les Cultures del Vi: vint objectes de diferents seus (Barcelona, Olèrdola, Ullastret, Empúries i CASC).

- Museu de Lleida: trenta-nou objectes procedents dels jaciments de Tossal de les Tenalles, Tossal de Solibernat, Roques de Sant Formatge i Vil·la romana del Romeral (Lleida) del MAC Barcelona.

Així mateix, el MAC ha col·laborat en diversos projectes d'exposicions temporals en l'àmbit estatal i internacional a través de la cessió temporal d'objectes dels seus fons:

- Tres peces d'època prehistòrica procedents dels jaciments de Calapatà, Abric Romaní i Reclau

Viver al Musée d'Aquitaine (Bordeus, França) per a l'exposició temporal "L'art préhistorique. De l'Atlantique à la Méditerranée" (25.05.2023 - 07.01.2024).

- Un asc procedent de Puig d'es Molins al Museu del Disseny (Barcelona) per a l'exposició temporal "La voluntat de Picasso. Les ceràmiques que van inspirar l'artista" (30.06.2021 - 17.09.2023).

- Dos pedestals honorífics procedents d'Aeso al Museu de Lleida (Lleida) per a l'exposició temporal "Romans a Ponent. Ilerda, Ileso, Aeso" (14.09.2023 - 14.01.2024).

- Una figura d'un guerrer grec procedent de Son Gelabert de Dalt (Mallorca) a l'ArtScience Museum Singapore (Singapur) per a l'exposició temporal "Mars. The Red Mirror" (25.11.2023 - 07.04.2024).

- 294 objectes de diverses cronologies i jaciments, de les diferents seus del MAC, a l'Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig (Basilea, Suïssa) per a l'exposició temporal "IBERER" (19.11.2023 - 25.05.2024), fruit de la col·laboració entre el MAC i l'AMB (vegeu objectiu estratègic 3.2 Exposicions temporals).

Centre de Documentació del Museu d'Arqueologia de Catalunya

L'any 2023 ha estat un any de reflexió al voltant del que ha de ser el Centre de Documentació del MAC, que ha inclòs reunions amb entitats que han desenvolupat projectes similars, com el Museu d'Art de Catalunya i l'Institut del Teatre, i amb empreses especialitzades. Finalment, s'ha decidit elaborar un estudi previ, que reculli l'estat de la qüestió dels serveis de biblioteca, arxiu històric i arxiu fotogràfic dins del MAC, i estableixi les línies estratègiques del projecte i els requisits tècnics de la futura plataforma virtual.

Paral·lelament, s'ha continuat treballant en les tasques pròpies del Centre, entre les quals destaca l'execució de la donació del fons documental i bibliogràfic del doctor Domènec Campillo. Així, s'ha fet la tria dels documents del fons bibliogràfic que responen a les temàtiques pròpies de les línies d'interès del MAC, que han quedat dipositats temporalment al magatzem de Cervera, mentre que les caixes de documentació personal s'han traslladat al magatzem de mosaics, a l'espera del tractament arxivístic exhaustiu del material.

Les obres de la coberta de la seu del MAC a Barcelona han afectat directament els espais de la biblioteca i l'arxiu administratiu. Això ha comportat el tancament

6.3. Gestió de col·leccions

de la biblioteca durant pràcticament tot l'any i el trasllat del seu fons, organitzat en 1.724 caixes, a un dels magatzems de la planta baixa del Museu.

La biblioteca de la seu emporitana, per la seva part, ha continuat el procés de reorganització iniciat l'any anterior i la inclusió dels registres en els catàlegs en línia de les BEG i CCUC. També ha ampliat els seu fons amb 44 exemplars, provinents sobretot dels intercanvis bibliogràfics que manté amb un centenar d'institucions i d'altres donacions.

Adquisicions

Els materials procedents de les excavacions arqueològiques que es duen a terme a les diferents seus del Museu representen la font més important d'increment de les col·leccions del MAC. L'any 2023 el MAC Empúries ha ingressat els materials procedents de les intervencions al sector portuari de la ciutat grega (campanyes d'abril a juny, i de juliol i octubre) i de les realitzades a Santa Margarida d'Empúries (campanya d'octubre), i també ha estat dipositari dels materials arqueològics obtinguts a les excavacions que es fan al municipi de l'Escala, com les realitzades al turó de Vilanera.

La seu d'Ullastret ha vist incrementat el seu fons amb els materials procedents de les excavacions a la zona nord-oest de l'Illa d'en Reixac, en el marc del projecte SPAHI, i a la zona 91 del Puig de Sant Andreu, com a resultat del projecte de col·laboració amb la Universitat de Barcelona.

Així mateix, el MAC Girona ha ampliat el seu fons amb sis dipòsits nous i el MAC Olèrdola ha incorporat vint-i-un registres, que majoritàriament corresponen a objectes procedents d'intervencions arqueològiques recents i de recollecció casual.

Documentació i digitalització de col·leccions

La base de dades MuseuPlus s'ha vist incrementada el

Digitalització de l'arxiu fotogràfic

6.3. Gestió de col·leccions

Tasques de gestió de les col·leccions

Treballs de documentació de les àmfores gregues

2023 amb 2.159 fitxes corresponents principalment a objectes de les categories d'arqueologia, numismàtica i art, a les quals cal afegir 14 fitxes incorporades pel MAC CASC relatives a jaciments i a l'actuació en jaciments de la carta arqueològica subaquàtica. A més, s'han revisat 9.545 fitxes; un volum molt importat d'aquests modificacions, 6.870 fitxes, correspon al canvi massiu d'ens dipositari i a canvis d'ubicacions aplicats als registres gestionats des del MAC Girona. A aquestes dades, s'hi suma el procés d'homogeneïtzació de diversos camps bàsics, aplicat a més de divuit mil fitxes de la col·lecció, i la revisió de les fitxes dels objectes seleccionats per a la fase 2023 de la col·lecció TANIT, entre altres.

La fase 2 de la col·lecció TANIT s'ha materialitzat amb la incorporació de 43 peces, 23 procedents de la seu de Barcelona i 20 del MAC Olèrdola, que ha comportat la selecció i actualització de la informació de la base de dades, i la realització de fotografies professionals de 30 peces.

El MAC Girona, en la tasca de documentació fotogràfica del fons del Museu, ha encarregat 70 fotografies

professionals, que inclouen objectes per a l'exposició virtual "El temps de la memòria", làpides hebrees cedides al Museu d'Història de Girona i 20 elements que s'afegiran a TANIT.

El MAC Barcelona ha treballat en l'obtenció de fotogrametries i escàners 3D de 29 objectes, corresponents a inscripcions rupestres procedents de Pañalba de Villastar, i d'un objecte del Tresor de Tivissa, com a prova pilot del tractament futur de la resta de la col·lecció. De la mateixa manera, el MAC CASC ha realitzat la fotogrametria de les àmfores Dressel 23 i Dressel 7, localitzades als derelictes Aiguablava V i Formigues II, respectivament, i la impressió en 3D d'aquesta darrera. Així mateix, fruit de la col·laboració amb l'OpenLabs de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el marc del Curs d'Arqueologia d'Empúries, s'han digitalitzat en 3D deu peces de la col·lecció d'aquesta seu.

La Base Documental d'Iberia Graeca ha incorporat 884 fixes de ceràmiques gregues procedents de jaciments de la península Ibèrica, com ara Empúries, Roses, Castelló, Badajoz, Màlaga, Lisboa i Mértola,

6.3. Gestió de col·leccions

entre altres, i paral·lelament, se n'ha actualitzat 140. En data 31 de desembre la Base Documental compta amb 12.667 fitxes d'objectes grecs procedents de 2.582 contextos arqueològics, corresponents a 516 jaciments, amb un suport gràfic de 14.644 imatges. S'hi afegeixen les 1.693 referències bibliogràfiques de l'aparat de "Bibliografia", 913 de les quals inclouen l'enllaç a la versió digital.

Els treballs de digitalització dels fons del MAC han comportat la digitalització de 800 diapositives del fons d'Ullastret de les excavacions a l'Illa d'en Reixac fetes entre 1987 i 1995, i la digitalització del fons de la Comissió de Monuments, amb sis llibres d'actes i 24 capses de documents, custodiats pel MAC Girona. Així mateix, el fons d'imatges digitals de la col·lecció d'Olèrdola s'ha ampliat amb 3.450 imatges i 38 vídeos, també s'han inclòs a les bases de dades corresponents els registres sobre objectes dibuixats el 2023, dades històriques sobre el conjunt, planimetria, etc., i s'han inventariat 498 restes obtingudes en les campanyes del 2022 i les troballes superficials de 2023.

Durant l'any, la seu de Girona ha continuat els projectes iniciats l'any anterior. D'una banda, ha dut a terme la revisió dels dipòsits recents d'intervencions arqueològiques, que ha generat 353 números nous d'inventari –corresponents a la categoria general (33), materials arqueològics (303), numismàtica (7) i art (1)–, i la reubicació dels dipòsits provinents de 18 jaciments de les comarques gironines. I de l'altra, ha treballat en la conservació de la documentació gràfica dels fons documentals, tasca que ha comportat, entre altres, actuacions de conservació i restauració de 775 plaques de vidre, la diagnosi global de l'arxiu de material fotogràfic i la redacció d'una proposta d'intervenció sobre les 10.188 diapositives comptabilitzades.

Consulta de col·leccions

El Centre de Documentació del MAC ha donat resposta a 22 consultes presencials durant l'any 2023 sobre el fons històric, entre les quals destaca l'interès pel fons del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN), la correspondència de l'antic

director del Museu Martín Almagro, el fons Corominas-Rubiralta i el fons d'Emili Gandia. Així mateix, s'han resolt 13 sol·licituds de reproducció d'imatges de peces de la col·lecció general del Museu. Ara bé, el tancament de la biblioteca durant pràcticament tot l'any ha impossibilitat atendre les peticions de consulta del fons bibliogràfic i de préstec interbibliotecari.

Les diferents seus del MAC han atès també les consultes que els usuaris els han adreçat directament sobre materials arqueològics, objectes de la col·lecció que custodien, els jaciments o altres qüestions de caire més general.

Així, la seu de Barcelona ha atès 59 consultes en línia i 24 de presencials relacionades amb els jaciments arqueològics de Peñalba de Villastar, Castellet de Banyoles de Tivissa, Coll del Moro de Gandesa, coves del Penedès; les col·leccions prehistòriques franceses, o peces arqueològiques concretes, com els naiscos, el Tresor de Tivissa, ungüentaris d'Empúries, vidres preromans, sivelles ibèriques... Ha resolt també consultes puntuals sobre taxacions d'objectes i ha gestionat dos dipòsits d'objectes requisats per la Policia Nacional.

Per la seva part, el MAC Empúries ha atès 15 consultes relacionades amb el fons del Museu i una vintena del fons de la biblioteca del Museu.

A la seu gironina s'hi ha adreçat 30 consultes presencials sobre materials arqueològics, i ha atès també les sol·licituds d'informació sobre la biblioteca i el fons històric de l'arxiu fotogràfic i documental del MAC. Aquests espais han comptat amb 277 usuaris al llarg de l'any, que majoritàriament corresponen a usuaris de la biblioteca.

A aquestes dades cal afegir, a més, les 27 consultes ateses a la seu d'Ullastret, les 15 a què ha donat resposta el MAC Olèrdola, entre presencials i en línia, i les 23 consultes adreçades i resoltes directament pel personal del MAC CASC.

6.4. Conservació i restauració

Durant el 2023 part dels recursos del MAC s'han destinat a assegurar la conservació de les seves col·leccions en les millors condicions possibles, tant amb actuacions directes sobre objectes com amb accions sobre les condicions dels espais on estan dipositats.

Intervencions en béns mobles

A la seu emporitana del MAC han continuat les tasques de restauració d'objectes per a la nova exposició permanent. A més de la col·laboració amb el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, ha comptat amb la col·laboració de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Mobles de Catalunya, que ha restaurat 17 peces de bronze, ferro, plom, vidre, ceràmica i pedra. També s'han realitzat actuacions de neteja i consolidació d'objectes metàl·lics procedents de les excavacions recents a Empúries.

D'altra banda, les actuacions en conservació preventiva han centrat gran part dels esforços; s'han millorat les condicions de conservació i emmagatzematge de més de mil objectes, majoritàriament metàl·lics, procedents de les primeres excavacions a Empúries.

El Centre de Pedret de la seu gironina ha treballat en el tractament de conservació i restauració de 133 objectes procedents dels jaciments de Mas Castellar (Pontós), Puig de Sant Andreu (Ullastret), Pla de l'Horta (Sarrià de Ter), Castell de Cervià (Cervià de Ter) i Monestir de Sant Miquel de Fluvià i Vilanera (l'Escala), entre altres. Els objectes s'avaluen i es tracten segons les patologies que els afecten; però, en general, se'ls apliquen tractaments d'estabilització i eliminació de productes corrosius. En aquesta mateixa línia, s'ha continuat amb la substitució dels antics contenidors i en l'adequació de les condicions de conservació dels dipòsits a la naturalesa de cada peça.

Així mateix, s'ha revisat l'estat de conservació del primer crani enclavat identificat a Catalunya, recuperat l'any 1909 al poblat iber de Puig Castellar (Santa Coloma de Gramenet), i de la resta cranial localitzada al conjunt d'Olèrdola l'any 2021.

Al MAC Ullastret s'han fet treballs de consolidació i restauració de 4 objectes metàl·lics als laboratoris de la seu de Girona, i a la mateixa seu d'Ullastret s'han fet petites intervencions de restauració de 8 objectes més.

Per la seva banda, a la seu d'Olèrdola, s'han restaurat 4 peces procedents de l'excavació de la Torre 2 i

Intervencions a la Sala de Roma

La preparació de la nova exposició permanent "Imperium. Històries romanes" de la seu de Barcelona ha comportat el procés de conservació-restauració de totes les peces de pedra, exposades a la Sala de Roma, que inclou el sarcòfag de Santa Eulàlia.

Restauració de les peces de la col·lecció Estival

Totes dues tasques dutes a terme pel personal tècnic del MAC.

Restauració d'objectes a la Sala de Roma

6.4. Conservació i restauració

Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya

L'actuació del CRBMC al MAC s'ha centrat tant en treballs sobre algunes de les peces de la col·lecció del Museu, com en actuacions de conservació preventiva i curativa de les estructures arqueològiques conservades a les seus d'Empúries, Ullastret i Castell, així com en treballs de documentació cartogràfica i fotogràfica d'aquests jaciments.

Destaquen les treballs de conservació-restauració i neteja fets entre la segona meitat de l'any i la primera de l'any 2024 amb motiu de les noves exposicions

permanents "Imperium. Històries romanes" i "Empúries. Port de cultures".

Concretament, a la seu barcelonina els treballs s'han centrat en el Mosaic de les Termes de Barcino, el sarcòfag de Santa Eulàlia i un seguit de peces de ferro i bonze. Per la seva part, a la seu emporitana s'ha intervingut en 12 peces ceràmiques, 6 peces de metall, de pedra i os, i 18 peces de vidre, a més dels treballs realitzats en un dels conjunts murals de la Cara 2B de la ciutat romana i en el revestiment mural que conserva un grafit de vaixells.

En total el CRBMC ha intervingut directament en més de quaranta peces conservades al MAC.

una enclusa de joier, cedida a l'exposició "Iberer" de l'AntikeMuseum de Basilea. També s'ha netejat un capitell modern, reproducció d'un de romànic conservat al dipòsit de Cervera.

Intervenció en jaciments

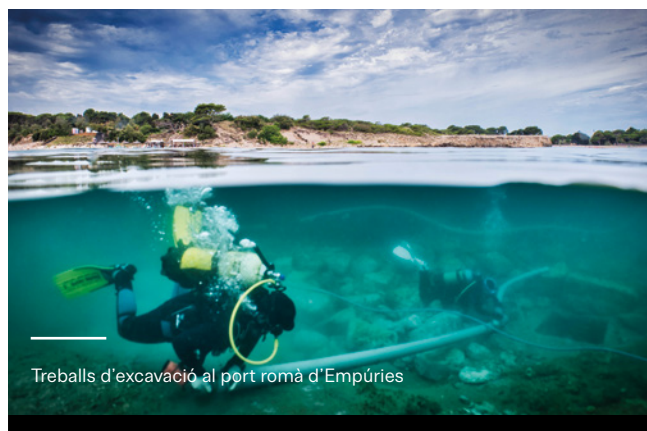
La preservació dels jaciments és part fonamental de la gestió del MAC. Així, al llarg de l'any 2023 s'han realitzat en el conjunt de la ciutat ibèrica d'Ullastret diverses actuacions de documentació, consolidació, restauració i rebliment d'estructures exhumes durant excavacions antigues.

En el marc del projecte quadriennal de recerca FROL, el MAC Olèrdola ha dut a terme una destacada intervenció de consolidació de la torre O de la muralla, actuació accelerada a causa de la fragilitat de les restes i la facilitat d'accés al recinte sense passar per l'entrada, i en què s'han remuntat tres de les quatre façanes de la torre. En acabar la intervenció arqueològica es farà també la restauració integral de la construcció i de l'entorn.

El desenvolupament del projecte de recerca "Empòrion, Emporiae, Empúries: diacronia de les

seves àrees portuàries" ha comportat la intervenció, d'una banda, al sector nord de la Neàpolis i al sector de Santa Margarida. Així mateix, les excavacions subaquàtiques, a càrrec del CASC, s'han centrat a l'estudi del procés de sedimentació del "port artificial" d'Empúries i a documentar la planimetria de les restes de les estructures constructives trobades.

Paral·lelament, s'han dut a terme diverses actuacions de consolidació i restauració de determinades estructures de les ciutats grega i romana. A la ciutat grega s'ha actuat sobretot en els murs dels locals del sector

Treballs d'excavació al port romà d'Empúries

6.5. Vigilància i protecció del patrimoni subaquàtic

10, mentre que a la ciutat romana s'han prioritzat les actuacions de consolidació de les estructures deixades al descobert per les excavacions a la insula 30 i en el fonaments de la muralla sud a l'extrem de llevant, a més dels treballs en els mosaics de la Domus 1. Part d'aquestes actuacions s'ha portat a terme en el marc de les pràctiques realitzades per estudiants de conservació i restauració (ESCRBM i UB).

En col·laboració amb el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, la seu emporitana ha avançat en la diagnosi i documentació prèvia a la redacció del Pla de conservació preventiva del jaciment, a la vegada que s'han fet intervencions puntuals en elements que requerien una actuació urgent, com ara revestiments, murs de tàpia, etc.

Casa del paviment amb la inscripció KHAIRE AGATHOS DAIMON

Es tracta d'un dels habitatges creats durant la transformació de la ciutat grega d'Emporion que tingué lloc durant els segles II i I aC. La casa continuà en ús fins a l'inici de l'època imperial romana i és coneguda per la salutació en grec de l'àmbit principal, destinat a sala de banquets, amb la llegenda XAIPÉ ΑΓΑΘΟΣ ΔΑΙΜΩΝ, que invocava el geni protector o *Agathos Daimon*.

El projecte de restauració, adequació i museïtzació d'aquest sector del jaciment té com a objectiu incorporar-la a l'itinerari de visita de la ciutat grega. Les actuacions realitzades l'any 2023 donen continuïtat als treballs efectuats en anys anteriors de restauració dels paviments conservats in situ, de consolidació de murs, etc. Així, al llarg de l'any s'ha finalitzat l'excavació del corredor d'accés a la casa per tornar-lo a omplir i compactar-lo. A l'espai del corredor s'ha creat una entrada en rampa que assegura l'accessibilitat i que acaba en un petit mirador que ofereix una visió òptima de la casa i dels mosaics restaurats, i on s'ha instal·lat un plafó explicatiu.

La col·laboració del Museu a través del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC) amb el Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya i altres òrgans administratius estatals en l'inventari, protecció, conservació i difusió del patrimoni arqueològic subaquàtic del país s'ha concretat al llarg de l'any 2023 en la redacció de dos informes d'estudi d'impacte ambiental i quatre d'afectació al patrimoni cultural. Així mateix, s'han emès dos informes sobre els projectes d'ocupació de domini maritimoterrestre d'instal·lació de plataformes d'energies marines i de construcció del sistema de sanejament de diversos municipis costaners.

El CASC col·labora també amb els cossos de seguretat en la tasca de vigilància contra l'espoli del patrimoni cultural. En aquest sentit, ha elaborat dos informes d'expertització d'àmfores confiscades pel cos d'agents rurals i ha participat en la devolució d'un canó de ferro requisat a un particular per la Guàrdia Civil a Vilajuïga l'any 2019.

Així mateix, s'han fet vuit actuacions de documentació, valoració, inventari, trasllat i protecció de troballes arqueològiques subaquàtiques casuals a Sant Andreu de Llavaneres, la platja del Serrallo a Tarragona, el Parc Natural del Delta de l'Ebre, la platja de Torredembarra i la platja de Pals. S'hi afegeix la petició de l'Ajuntament de Palamós de valoració, inventari i protecció de dues troballes al municipi, una al port i l'altra a la badia, i del pressupost per a la seva conservació i restauració al laboratori del MAC-CASC.

6.6. Publicacions del Museu

El pla editorial del Museu per al 2023 preveia la realització de dotze publicacions, excloses les de papereria, de les quals s'han treballat nou, cosa que representa el 75 % d'acompliment.

Catàleg de l'exposició “Passió d'antic. Donació Esteve Estival ”

El catàleg de l'exposició “Passió d'Antic. Donació Esteve Estival” documenta la donació de 143 objectes arqueològics de la col·lecció que Esteve Estival va donar al Museu al juny de 2018, poc abans de la seva mort, el setembre del mateix any.

El catàleg, doncs, ens parla de la donació d'Esteve Estival com a exemple notable d'una col·lecció privada que s'incorpora a un museu públic, i destaca la importància de valorar els objectes arqueològics no només per la seva bellesa o raresa, sinó pel seu interès científic i patrimonial. Aquesta donació podria servir d'inspiració per a altres col·leccionistes i contribuir a la preservació del patrimoni arqueològic.

D'altra banda, el 2023, un cop exhaurida la primera edició del catàleg de l'exposició temporal “Naufragis.

Històries submergides”, se n'ha fet una segona edició revisada, amb una tirada de quatre-cents exemplars.

Publicacions en procés d'elaboració

Al llarg de l'any el Museu ha treballat en l'organització i elaboració de continguts de tres publicacions que es preveu presentar el proper any 2024: els catàlegs de les dues noves exposicions permanents, *IMPERIVM. Històries romanes* i *Empúries. Port de Cultures*, i *Les àmfores gregues a Ibèria. Novetats arqueològiques i estat actual de la recerca*, que ha dut a terme el Centre Iberia Graeca.

En relació amb la publicació digital Arqueodebats, s'han encarregat els continguts i la maquetació del segon i tercer volum de la revista d'arqueologia experimental, dedicats a la temàtica de les fibres vegetals i de la talla lítica, respectivament.

Finalment, en col·laboració amb *Sapiens*, durant l'any s'ha treballat en una proposta que inclou l'anàlisi d'estil i les característiques inicials d'una futura publicació centrada en el Museu d'Arqueologia de Catalunya i les seves col·leccions.

Actes de jornades i congressos

La seu de Girona ha donat suport a l'edició de les actes del XVI Congreso Nacional e Internacional de Paleopatología, que es va fer a Girona, amb la col·laboració del MAC, els dies 27, 28, 29 i 30 d'abril de 2022. Les actes es presentaran durant el 2024.

Un museu més eficient, transparent
i sostenible

Objectiu estratègic

7

La millora contínua en l'organització i els processos de treball del MAC i, ahora, el foment de les mesures que contribueixen a afavorir-ne l'eficàcia i sostenibilitat, tant en l'àmbit econòmic com mediambiental i organitzatiu, han constituït dos importants eixos de reflexió per al Museu.

Una de les activitats més destacades ha estat la realització de diverses sessions amb un grup de treball estable del Museu per definir millores en la creació del Pla operatiu anual, generar eines compartides de gestió econòmica de les diferents accions i establir una metodologia per a l'elaboració de la memòria anual del MAC.

Els resultats d'aquest grup de treball s'han posat en comú en una reunió de tot l'equip tècnic del Museu feta a Girona.

7. Un museu més eficient, transparent i sostenible

Reunió del Consell Rector del MAC

L'1 de febrer de 2023 s'ha reunit el Consell Rector del MAC a la seu de Barcelona, reunió que ha estat presidida per la directora general del Patrimoni Cultural. El director del MAC, Jusèp Boya, hi ha presentat un document de resum que recull el treball del Museu en relació amb, d'una banda, les dades de visitants, els projectes rellevants realitzats i les dades econòmiques del 2022, i de l'altra, els projectes rellevants i el pressupost previst per al 2023.

En el marc d'aquesta reunió s'han proposat i aprovat les noves tarifes de preus per al 2023, que queden unificades en 7 € l'entrada general i 5 € la reduïda.

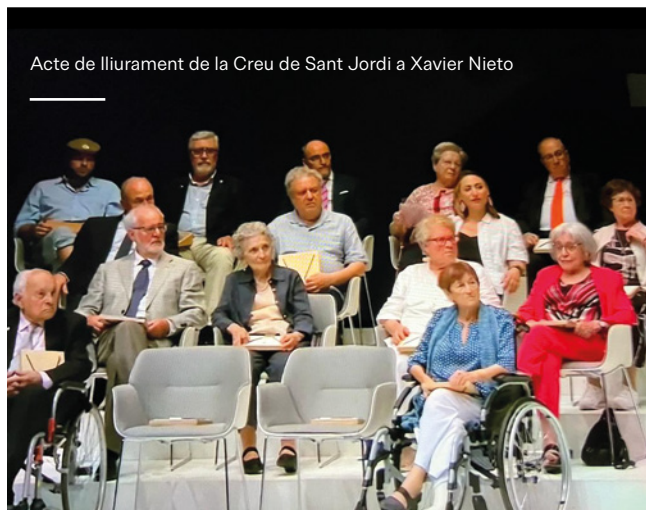
Estabilització del personal del MAC

El mes de maig s'ha resolt el procés de selecció de la plaça de direcció del Museu d'Arqueologia de Catalunya, que ha atorgat el càrrec a Jusèp Boya, qui fins ara l'havia ocupat en funcions. La designació ha estat ratificada per la Junta de Museus, en una reunió extraordinària, per tractar-se d'un centre de referència nacional en la recerca, conservació i difusió del patrimoni arqueològic català.

En resposta a la convocatòria dels processos d'estabilització mitjançant el sistema selectiu de concurs oposició, al llarg del 2023 s'han convocat divuit places, d'acord amb la taula següent:

	A1	C1	D1
MAC Barcelona	9	1	2
MAC Empúries	2		2
MAC Girona		1	
MAC Ullastret		1	2
Iberia Graeca		1	

Com a resultat, el 2023 s'han incorporat catorze persones, les quatre restants ho fan els primer trimestre del 2024.

Acte de lliurament de la Creu de Sant Jordi a Xavier Nieto

Reconeixements

Xavier Nieto Prieto, qui fou director del CASC del 1981 al 2010, ha rebut la Creu de Sant Jordi, un dels màxims reconeixements que pot rebre una persona o entitat per part de la Generalitat de Catalunya, per la seva fonamental tasca en la preservació del patrimoni arqueològic subaquàtic de Catalunya.

Futur Museu d'Arqueologia Subaquàtica

A petició del Departament de Cultura, l'equip del MAC CASC ha començat a treballar en la redacció del projecte del futur Museu d'Arqueologia Subaquàtica, amb seu a les comarques de Tarragona.

Col·laboració amb "la Caixa"

El MAC ha acordat la col·laboració amb la Fundació "la Caixa" per adaptar l'exposició "Naufragis. Història submergida" i portar-la en itinerància als centres culturals de la xarxa *Caixaforum* entre els anys 2025 i 2029.

Marc **economicofinancer** Quadre resum

Despesa

A) Executat per capítols pressupostaris

Capítols	Total MAC
1. Personal	2.857.969,75 €
2. Despesa corrent	4.076.468,64 €
4. Transferències corrents	11.383,92 €
6. Inversions	714.487,91 €
Total	7.660.310,22 €

B) Resum de l'estat d'execució per centres gestors i per programes (executat)

	Centre gestor Barcelona*	Centre gestor Empúries**	Centre gestor Girona***	TOTAL
1. Capítol 1	1.333.045,86 €	1.102.866,46 €	422.057,43 €	2.857.969,75 €
2. Funcionament ordinari	628.314,66 €	874.670,99 €	181.542,39 €	1.684.528,04 €
3. Ampliació i millora de serveis i instal·lacions	1.092.411,82 €	177.960,06 €	22.234,45 €	1.292.606,33 €
4. Gestió de col·leccions	143.705,95 €	171.106,71 €	73.649,54 €	388.462,20 €
5. Recerca i difusió de la recerca	233.982,17 €	110.425,84 €	120,00 €	344.528,01 €
6. Mediació, acció cultural i educativa	180.040,45 €	110.007,89 €	36.672,33 €	326.720,67 €
7. Cooperació i projecció nacional i internacional	106.512,96 €	- €	217.841,26 €	324.354,22 €
8. Comunicació i màrqueting	246.876,10 €	38.710,30 €	10.971,63 €	296.558,03 €
9. Exposicions	114.082,50 €	- €	1.460,47 €	115.542,97 €
10. Planificació estratègica i avaluació	17.182,00 €	11.858,00 €	- €	29.040,00 €
Total general	4.096.154,47 €	2.597.606,25 €	966.549,50 €	7.660.310,22 €

* Inclou Barcelona, l'Arqueoxarxa, el CASC, el Centre Iberia Graeca i Olèrdola

** Inclou Empúries i Ullastret

*** Inclou Pedret, Sant Pere de Galligants a Girona i el SAM

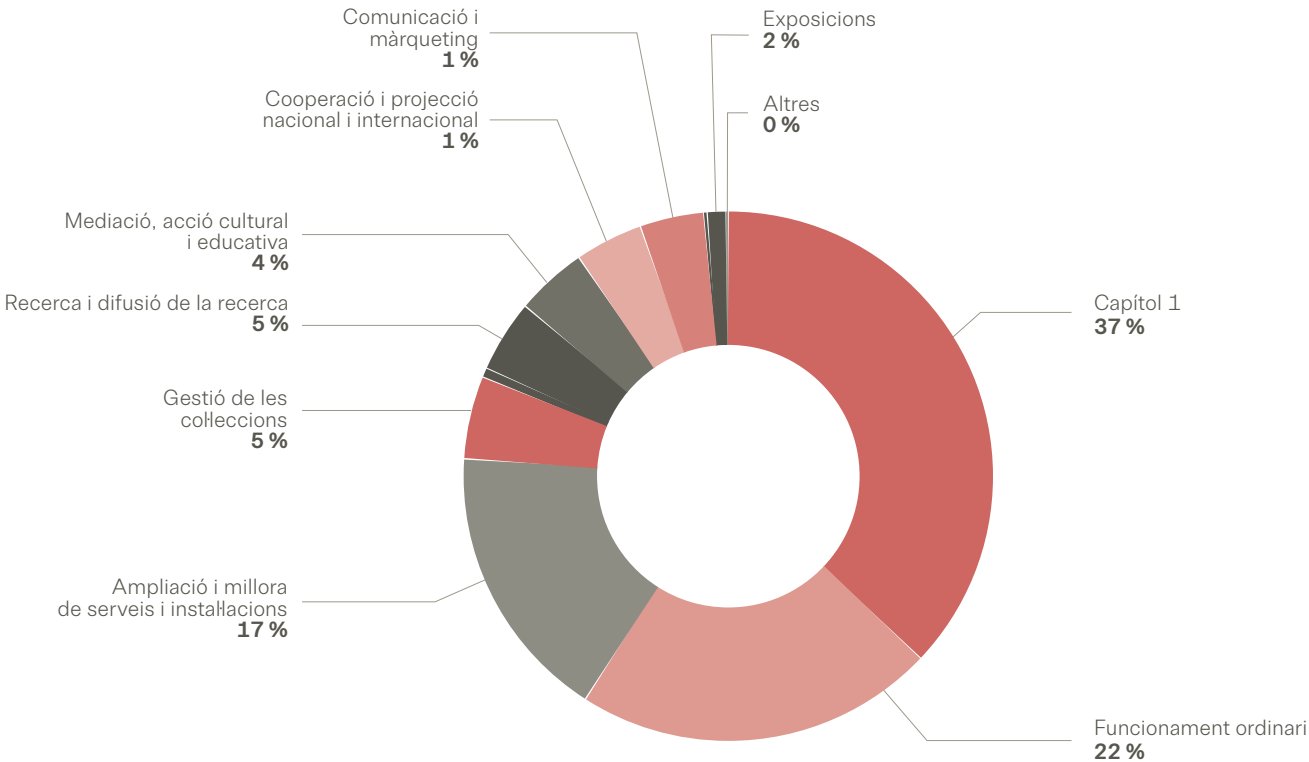
Despesa

C) Resum de l'estat d'execució per unitats de despesa i per programes (executat)

	Transversal	Barcelona	Empúries	Girona	Ullastret	Empúries / Ullastret	Olèrdola	CASC	Centre Iberia Graeca	SAM Girona	Total general
1		1.046.762,86 €	860.986,27 €	422.057,43 €	241.880,19 €		119.024,38 €	87.879,13 €	79.379,49 €		2.857.969,75 €
2	15.507,98 €	468.568,72 €	438.479,23 €	181.542,39 €	134.024,29 €	302.167,47 €	78.629,22 €	63.706,81 €	1.901,93 €		1.684.528,04 €
3	83.710,22 €	819.971,70 €	174.926,98 €	22.234,45 €	3.033,08 €		20.574,38 €	168.155,52 €	- €		1.292.606,33 €
4		82.162,10 €	109.171,20 €	73.649,54 €	61.935,51 €		26.426,40 €	35.117,45 €			388.462,20 €
5	- €	33.484,70 €	86.425,85 €	120,00 €	23.999,99 €		19.042,43 €	151.008,78 €	30.446,26 €		344.528,01 €
6	13.550,43 €	133.072,81 €	70.785,03 €	36.672,33 €	39.222,86 €		32.997,21 €	120,00 €	300,00 €		326.720,67 €
7	106.499,44 €		- €	1.041,95 €	- €		13,52 €	- €	- €	216.799,31 €	324.354,22 €
8	67.184,55 €	179.522,43 €	35.262,22 €	10.971,63 €	3.448,08 €		169,12 €				296.558,03 €
9		109.367,19 €		1.460,47 €	- €		- €	4.715,31 €	- €		115.542,97 €
10	17.182,00 €		11.858,00 €	- €	- €		- €				29.040,00 €
Total	303.634,62 €	2.872.912,51 €	1.787.894,78 €	749.750,19 €	507.544,00 €	302.167,47	296.876,66 €	510.703,00 €	112.027,68 €	216.799,31 €	7.660.310,22 €

D) Resum de l'estat d'execució per programes (executat)

Ingressos

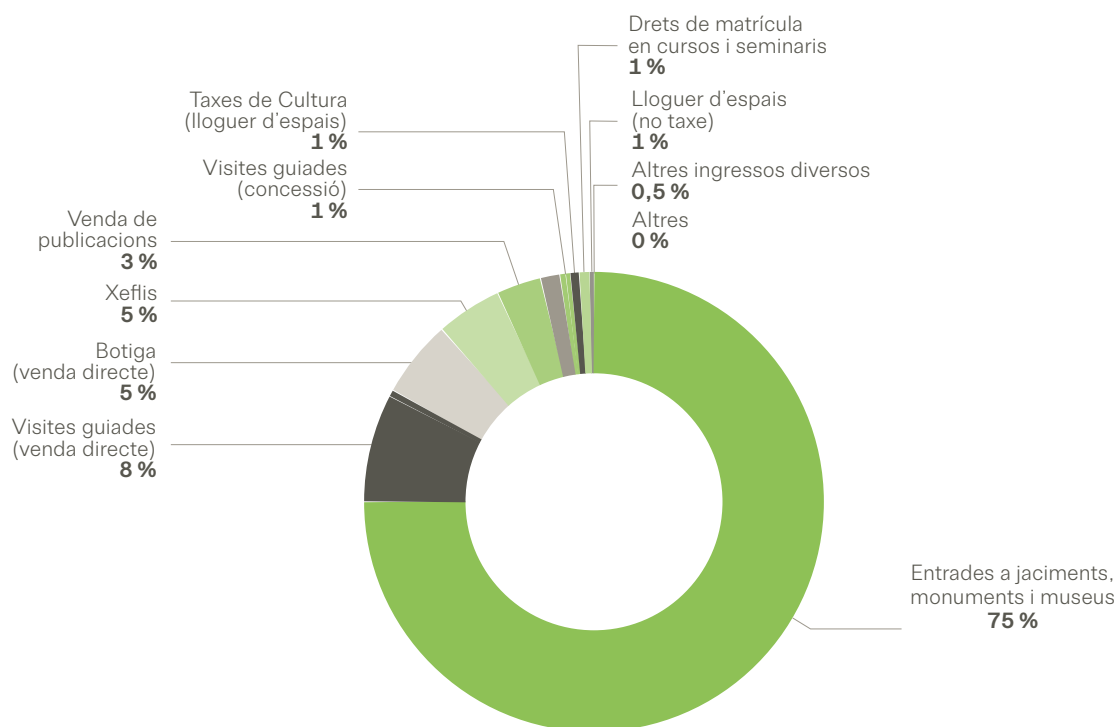
A) Resum dels ingressos per capítols

Capítols	Obligacions reconegudes
3	735.410,70 €
4	6.924.899,52 €
Total	7.660.310,22 €

B) Resum dels ingressos per seus i per concepte

	Barcelona	Empuries	Girona	Ullastret	Olerdola	CASC	Total
Entrades a jaciments, monuments i museus	31.657,20 €	387.772,52 €	49.550,00 €	60.522,55 €	19.882,25 €		549.384,52 €
Altres ingressos diversos - Visites guiades (venda directa)	26.602,31 €	2.249,00 €	11.379,55 €	14.746,43 €	4.190,90 €		59.168,19 €
Altres ingressos diversos - Botiga (venda directa)	2.886,54 €	33.238,24 €	1.239,72 €	2.277,37 €	15,79 €		39.657,66 €
Altres ingressos diversos - Xeflis	35.000,00 €						35.000,00 €
Venda de publicacions	2.730,83 €	16.140,85 €	1.211,37 €	2.102,27 €	1.023,57 €		23.208,89 €
Altres ingressos diversos - Visites guiades (concessió)		10.822,91 €					10.822,91 €
Taxes de cultura - Lloguers d'espais	527,50 €	3.584,60 €	105,55 €	1.026,35 €	636,65 €		5.880,65 €
Drets de matrícula en cursos i seminaris		4.462,74 €				450,00 €	4.912,74 €
Altres ingressos diversos - Lloguer d'espais (no taxes)	3.187,50 €	175,74 €	767,84 €	187,86 €			4.318,94 €
Altres ingressos diversos		1.800,00 €					1.800,00 €
Reinteguments exerc. tancats		493,61 €					493,61 €
Taxes de cultura - Reproducció fotogràfica segons ordre cultura	331,19 €						331,19 €
Altres ingressos diversos		250,00 €					250,00 €
Taxes de cultura		150,15 €		31,25 €			181,40 €
Altres ingressos diversos	102.923,07 €	461.140,36 €	64.254,03 €	80.894,08 €	25.749,16 €	450,00 €	735.410,70 €

C) Resum dels ingressos per concepte

museu d'arqueologia de catalunya

EDICIÓ

Joan Muñoz

TEXTOS

Mot del director

Jusèp Boya

Continguts

Xavier Aquilué
Carme Baqué
Miquel Bodro
Ramon Buxó
Roger Falgueras
Anna Garrido
Rut Geli
Oriol Granero
Sílvia Fabrech
Oriol Font
Elisa Hernández
Cristina Hostench
Laura Lara
Oriol López
Sònia López

Conrad Mateo
Núria Molist
Isabel Moreno
Joan Muñoz
Antoni Palomo
Gabriel de Prado
Jordi Principal
Iolanda Puigdevall
Marc Ripoll
Laura Romero
Carme Rovira
Marta Santos
Quim Tremoleda

MAQUETACIÓ

Xavier Solé

EDICIÓ DE TEXTOS

Míriam Salvatierra

COL·LABORACIÓ

Tomeu Mascaró
Edgar Mestre

Per a la redacció d'aquesta memòria s'han tingut en compte les indicacions i els criteris exposats en la *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya*.

Aquesta edició s'ha fet d'acord amb els criteris d'accessibilitat de documents.

mac

museu **d'arqueologia**
de catalunya

mac.cat

On l'arqueologia explica, qüestiona,
sorpren i emociona